LETO VI. / ŠTEV. 42 KRANJ, 17. OKTOBRA 1953

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2, TELEFON 475, TEKOČI RAČUN PRI NB KRANJ-OKOLICA ŠT. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 8 DINARJEV

Vedno smo bili za mir - toda ne za mir na kolenih

Napadalca bomo ustavili na prvem koraku - Vztrajamo pri naših zahtevah - Minili so časi, ko smo mirno gledali, da so drugi barantali za našo zemljo - O stvareh, ki so za nas življenjsko važne, hočemo odločati sami

Glas ljudstva je glas našega vodstva

Iz govora Borisa Ziherla v Kranju

Tovarišj in tovarišice!

Danes smo se zbrali na predvolilno zborovanje, ki naj bi bilo hkrati protest proti ukrepom, ki so jih zasnovali brez nas in proti naši volji predstavniki Anglije in ZDA.

Mislim, da je danes kakor na vsakem predvolilnem zborovanju, treba govoriti o najbolj perečih vprašanjih, ki zadevajo naše življenje in našo bodočnost. Nobenega dvoma pa ni, da je prav ob tej priliki, prav danes najbolj pereče vprašanje — vprašanje zaščite pridobitev naše narodnoosvobodilne borbe in naše socialistične graditve. Med vprašanja take zaščite spada nedvomno vprašanje Trsta in cone A. Vi sami veste, da nimamo nobenega drugega namena, kakor v miru graditi. Toda mislimo, da je ena največjih nevarnosti za našo mirno graditev, če jo kdo skuša motiti z vojsko tistih, ki so se še nedavno po naši zemlji klatili kot osvajalci, raznarodovalci, uničevalci in požigalci.

Tisti, ki so pred nekaj dnevi sporočili svetu svoj sklep, da upravo v coni A izroče Italiji, skušajo vso to stvar predstaviti kot malenkosten administrativen ukrep, ki naj samo upravo spremeni, vse drugo pa pusti pri starem. Še več, oni skušajo predstaviti to kot dejanje največje miroljubnosti, ki naj spravi dva soseda, Jugoslavijo in Italijo. Toda, česar sami v svojih izjavah o tem sklepu niso povedali, to so Italijani že prvi večer izblebetali. Italijanski oblastniki so prvi večer izjavili, da je to samo prva stopnja. Za italijanske imperialiste je bila to vedno prva stopnja za dosego njihovih osvajalnih namer proti Jugoslaviji in vsemu Balkanu.

Trst, ki ga obdaja sklenjeno slovensko ozemlje in prebivalstvo, Trst, v katerem samem živi znaten slovenski element, ta Trst ni za Italijo nikdar pomenil nekega gospodarskega činitelja. Trst je od srede preteklega stoletja italijanski reakciji zmerom pomenil začetek osvajanj na Balkanu. Tisti med Italijani samimi, ki so bili zares demokrati, kakor njihovi misleci in buditelji, so se zavedali, da Trst lahko postane samo jabolko razdora in da nimajo Italijani ničesar iskati v njem.

Toda kakor marsičemu zares velikemu in lepemu v svoji zgodovini so se Italijani odpovedali tudi pametnim mislim svojih buditeljev Mazzinija in drugih ter šli po poti osvajanj, imperialističnih pohodov in groženj. Jasno so izpovedali, da jim je cona A samo prva stopnja, da jim je druga stopnja cona B, da jim je tretja stopnja, kakor je dejal Pella, ozemlje, ki je nedavno pripadalo Italiji, pri čemer ne vem, ali misli pri tem ozemlje, ki jim je pripadalo pred vojno ali celo tisto, ki so si ga z Nemci razdelili med vojno.

Angleški in ameriški diplomati ter njihovi časopisni plesuni skušajo danes varati svetovno javnost, češ, kaj pa Tito še zahteva, saj je Italija po mirovni pogodbi dobršen del svojega ozemlja tako že prepustila Jugoslaviji. Mi pa vprašamo, kdaj je tisto ozemlje bilo njeno, italijansko. Ne, mi smo dobili le svojo zemljo. Mi ne zahtevamo ničesar tujega in še nikomur nismo nikdar nič vzeli. Toda treba je reči, da so minili časi, ko smo mirno dopuščali, da so drugi meščarili z našo zemljo. Mi danes nočemo več, da bi o stvareh, ki so za nas življenjsko važne, odločal kdo drug. Pri tem hočemo soodločati.

Pravijo, da je treba Italijanom dati kar največ, da jim je treba dajati koncesije zato, da bo atlantski pakt bolj trden. Toda, kakšna je ta trdnost atlantskega pakta, za katero se danes v Italiji potegujejo vsi šovinisti od rojalistov do kominformistov? Ne gre tukaj za atlantski pakt, gre za vse druge stvari. Gre za to, da je treba, kadar so stvari na tehtnici, oškodovati socialistično Jugoslavijo, da bi zadovoljili pohlep reakcionarne imperialistične klike v Italiji.

Igra je jasna. Danes v Italiji vsi reakcionarji izjavljajo, da mislijo na stare meje Italije, za meje, ki nam jih je vsilil londonski pakt in potem rapallska pogodba. Vsi molijo, njim na čelu papež, ki zmerom istoveti cerkev z interesi italijanskega imperializma. Papež je izjavil v razgovoru s tržaškim županom, da vsak dan moli za stare italijanske meje. Ne gre torej samo za diplomatsko igro, gre za zaroto najbolj črne reakcije, ki sega od italijanskih imperialističnih krogov do najbolj agresivnih elementov ameriške reakcije.

Na Zapadu se danes čudijo, kako da smo mi, sorazmerno majhna država, mogli tako odločno, energično odgovoriti na izsiljevanje imperialistov. Pojavljajo se glasovi, češ, Tito lahko rožlja z orožjem, saj ima Rusijo za sabo. S to prozorno spletko pa ne bodo dosti dosegli. Kdo je stal za nami takrat, ko smo se pred petimi leti zoperstavili grožnjam in izsiljevanju Stalinove birokracije? Prav tisti, ki je bil za našim državnim vodstvom takrat, stoji za njim tudi danes, ko smo se zoperstavili krivičnim sklepom v pogledu Trsta in cone A. To ste vi, to je vse jugoslovansko ljudstvo. Iz tega vira, iz globokega ljudskega vira smo v najtežjih okoliščinah ustvarili tisto, kar danes imamo in kar hočemo dalje razvijati ter izpopolnjevati in braniti pred vsakim, ki bi se nad tem spozabil. Iz tega vira izvirajo naši delovni napori, iz tega vira izvira tisto, kar je tudi v moderni vojski najvažnejše, hrabri, zavedni vojak. Taka opora je najtrdnejša opora, taka opora je tista, ki navdaja človeka s samozavestjo, ga usposablja za največja dejanja. In samo tako oporo ima danes za seboj naše državno vodstvo, nobene druge. Uprli smo se sklepu, da cono A s Trstom izročijo tistemu, ki nam je bil v pretekli vojni sovražnik, ki je požigal, moril in ubijal v naši deželi.

Ne želimo, da bi bil tukaj, v našem delu Evrope, ogrožen mir. Če ga kdo ogroža, nismo to nikakor mi. Pripravljeni smo na razgovor. Nikakor pa nismo pripravljeni sprejeti kakršnekoli samovoljne odločitve držav, ki se jih Trst pravzaprav nič ne tiče. Naše ljudstvo je zadnje dneve jasno dokazalo, da v celoti in strnjeno stoji za ukrepi našega državnega vodstva. Še preden smo stopili na volišča, je naše ljudstvo ob tem nezaslišanem dejanju Anglije in Amerike glasovalo za zunanjo politiko naše države. To je politika miru, ni pa nikdar bila in ne bo politika miru na kolenih. Mi hočemo mir med enakopravnimi narodi, ne pa miru hlapca, v sponah ležečega pred gospodarjem. Ti časi so v naši zgodovini z letom 1941. enkrat za vselej minili. Takrat je spregovorilo naše ljudstvo in govori do današnjega dne. Ljudski glas je glas našega državnega vodstva, je temelj naše politike na zunaj in na znotraj. Mi se ne bomo dali begati z ničemer, niti s spletkami, niti s provokacijami. Trdni smo v svoji zavesti, da je naša pravična stvar neločljivo zvezana z napredkom človeštva, z našo socialistično bodočnostjo.

Vsako takole veličastno zborovanje, kakršno je danes tukaj v Kranju, je nov odgovor tistim, ki se sprašujejo, odkod naša moč in odkod naša odločnost. Tisti, ki se bori za svojo pravično stvar, je lahko miren, ker ve, kaj hoče. Naši narodi danes vedo, kaj hočejo. Njihova zunanja in notranja politika enakopravnosti in miru med narodi, je politika enakopravnosti in miru med svobodnimi ljudstvi. Mi imamo z omahovanjem slabe izkušnje. Pred vojno se je zaradi tega redil in krepil Hitlerjev fašizem. Če se iz tega niso drugi ničesar naučili, mi smo se precej. Zato italijanski imperialistični agresiji ne bomo pustili, da bi to pot napravila drugi, tretji ali četrti korak, ustavili jo bomo na prvem. Izkušnje nas učijo, da je dosti laže ustaviti osvajalca na prvem koraku, kakor na zadnjem.

Duh, ki nas je l. 1941. dvignil v boj proti tujim fašističnim okupatorjem, nas spremlja danes v zavesti naše pravične stvari. Vztrajali bomo pri naših zahtevah, ker se dobro zavedamo, da je naša pot v skladu z interesi vseh svobodoljubnih ljudstev.

Naj živi naša socialistična domovina Jugoslavija! Naj živi njeno junaško delovno ljudstvo! Roke proč od naše zemlje!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

15.000 Kranjčanov je protestiralo proti enostranski kršitvi mirovne pogodbe

POTEK DOGODKOV

30. avgusta 1953. — Italijanske divizije poslane na jugoslovansko mejo. Pričnejo se prve italijanske provokacije. Pomirljiva jugoslovanska politika naleti v Rimu na gluha ušesa.

1. septembra. — Protest jugoslovanske vlade v Rimu zaradi italijanskih vojaških demonstracij na naših mejah.

6. septembra. — Ob praznu Primorske, ki ga je slavilo 400.000 ljudi, predsednik Tito v svojem govoru predlaga, naj Trst postane internacionalno mesto, vse slovensko ozemlje pa naj se priključi k Jugoslaviji.

Pella

7. septembra. — Francoski in zahodnonemški listi poudarjajo, da trojna deklaracija ni podlaga za pogajanja o Trstu. Opozarjajo na Titov predlog, ki je realen in objektiven.

8. septembra. — Turčija in Grčija odobravata stališče Jugoslavije do Tržaškega vprašanja in predloge maršala Tita.

9. septembra. — Neodvisni listi poudarjajo, da je Titov govor začetek novega obdobja jugoslovansko-italijanskih odnosov glede Trsta.

8. oktobra. — V Londonu in Washingtonu objavljena skupna angloameriška deklaracija, v kateri vladi obeh držav izjavljata, da bosta opustili angloameriško vojaško upravo v coni A STO in poverili upravo te cone italijanski vladi. Zvečer demonstracije državljanov po vsej Jugoslaviji.

9. oktobra. — Izbruh množičnih demonstracij širom po Jugoslaviji z odgovorom — Ne dovolimo! Jugoslovanska vlada izroči britanskemu veleposlaniku in odpravniku poslov veleposlaništva ZDA protestno noto z zahtevo, da se krivičen in nevaren sklep prekliče.

Govor maršala Tita v Leskovcu: Branili bomo naše pravice v skladu z načeli OZN, če bo treba, tudi z orožjem. Čete JLA vkorakale v cono B. Zadnji predlog za rešitev spora: Cona A in B avtonomna enota pod jugoslovansko suverenostjo, mesto Trst pa avtonomna enota pod italijansko suverenostjo. To stanje naj traja samo določeno dobo. Pellin govor v parlamentu: Angloameriška deklaracija je samo delna ostvaritev tripartitne deklaracije iz leta 1948 in je prvi korak k uresničenju »italijanskih velikih nacionalnih ciljev«. Nenni in Togliatti se pridružujeta.

10. oktobra. — Govor maršala Tita v Skopju: Moje besede so zelo resne in naj jih Zapad kot take tudi obravnava. Ko bo prvi italijanski vojak stopil v cono A, bo vkorakala tudi jugoslovanska vojska.

11. oktobra. — Papež sprejme tržaškega župana, iredentista Bartolija v privatni avdijenci in blagoslovi »osvobojene tržaške brate«. Želi čimprejšnje osvobodítve bratov ter doda, da je s tem mislil na »vse sinove Istre«.

12. oktobra. — Sestanek Popović—Dulles v Washingtonu. Inozemski tisk meni, da bi bila konferenca predstavnikov ZDA, Velike Britanije, Jugoslavije in Italije koristna.

Tass poroča, da je vlada SZ poslala vladama ZDA in Velike Britanije predlog, naj začne veljati začasni statut STO.

Togliatti

Sprememba Togliattijevih kominformistov, ki obrnejo plašč po vetru iz Moskve.

13. oktobra. — Ponovni sestanek Popović—Dulles v New Yorku. G. Dulles je izjavil, da bodo proučili jugoslovanski predlog na posvetovanju z vladami drugih držav.

14. oktobra. — Italijani ne privolijo v konferenco, v kolikor se Jugoslavija ne bi vdala sklepu z dne 8. oktobra.

15. oktobra. — Na predlog SZ — sestanek Varnostnega sveta OZN o Trstu.

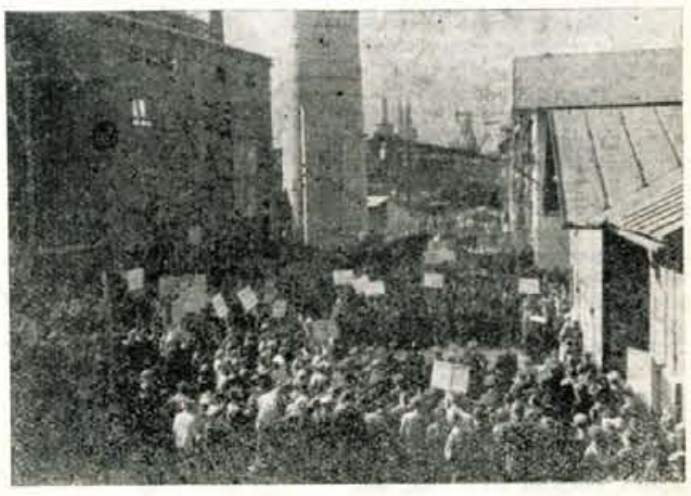

Jeseniški železarji vzklikajo nepopustljivemu stališču vodstva

Gorenjska odločno protestira

Skupnosti so pokazali hrbet

Zadnji energični protiukrepi naše vlade proti enostranski kršitvi mirovne pogodbe s strani Angloamerikancev v korist italijanskega imperializma so naleteli pri množicah na enodušno odobravanje. Še več, tisoči in tisoči so z demonstracijami dokazali, da so odločno proti takim »zaveznišKim« dejanjem in prav tako odločni braniti svoje pravice, ki jim jih nočejo priznati.

Žal pa je določen del državljanov pozabil na svojo državljansko disciplino in dolžnost. Pričeli so se na debelo zalagati z živili, misleč, zdaj je čas, da pokupimo in naložimo denar v jedilno shrambo. Pri tem pa zadene del krivde tudi trgovsko mrežo, oziroma prodajalce, ki so hoteli postreči tem »grosistom«. Dogodil se je celo primer, da je neki funkcionar sam stopil za prodajalno mizo in pomagal uslužbencem, namesto da bi ljudem pojasnil, da s prekomernim nakupovanjem škodujejo skupni stvari. Prav gotovo je zanimivo, da je neka ženska v Stražišču kupila celo košaro pralnega in čistilnega praška. Kaj bo z njim, uredništvu ni znano, morda pa misli emigrirati v Italijo za perico? Nihče se ne bi ob to spotaknil, če ne bi v teh nakupih na veliko »sodelovali« v pretežni večini kmetje, ki so se spozabili tako daleč, da so z vozovi vozili domov polne vreče! To je, milo rečeno, egoizem, ki je socialističnemu državljanu v veliko sramoto. Te kmete, ki so pozabili, kaj je naš interes, in so ob prvem pišu izdali stvar skupnosti, so ljudje že obsodili in jim povedali, kar jim gre. Naš namen pa je, opozoriti javnost na te ljudi, da jim stopi na prste pri tem škodljivem, lahko rečemo izdajalskem početju.

En del naše skupnosti je nasedel sovražnim provokacijam in geslom ter prične polniti svoje shrambe, kar nam v resnici lahko škoduje. Ti ljudje, ki so tako pokazali hrbet skupnosti, nimajo niti trohice patriotizma v sebi. Eno in edino gibalo v njih je polna lastna skleda, vse drugo jim ni mar. Kako bodo ti ljudje opravičili svoje delo. Po našem mnenju tega zlepa ne bodo popravili.

Pri tem se nehote vriva misel, od kot naenkrat toliko denarja pri teh »potrošniških mrzličarjih«, ki vedno tarnajo, da jih oblast z davki tako obremenjuje, da ne morejo ne naprej ne nazaj. (Mimogrede naj rečemo, da po vojni še prav noben kmet ni prišel na boben!) Zdaj so se pa ti gospodje naenkrat zaleteli in pokazali denar, ki ga vse doslej niso imeli ter so sploh samo za davke delali in prodajali! Zaključek iz tega je več kot logičen in jasen, kje je denar. In prav gotovo ne bi bilo »protiljudsko«, če bi te ljudi pri davkih malo bolj pritisnili, ker vse kaže, da imajo prevelik dohodek in nič manjšo požrešnost na škodo skupnosti in prav nobene discipline, kaj še-le narodnega ponosa in patriotizma.

Ne bi bilo napak, če spregovorimo še nekaj stavkov o govoricah: »Vojna bo« itd., ki jih razširjajo paničarji pa tudi zlonamerni provokatorji, in kako naivno nekateri odgovarjajo na to: »Saj ni nič hudega«, »Saj ne bo nič« itd. Tak način borbe proti provokacijam in alarmantnim vestem je nesmiseln in tudi nepravilen. S položajem, v katerem smo, si moramo biti na jasnem prav vsi: Če bodo Italijani prestopili mejo cone A, jo bomo tudi mi! Tu ni prav nobene sentimentalnosti. Prav zato moramo biti pripravljeni, kajti kdor je pripravljen, ga prav nobena stvar ne preseneti. Tako je tudi z nami. Če je ljudstvo pripravljeno, ga ne bo nič presenetilo. Tako kot moralna pa je važna tudi materialna pripravljenost. Kakršnokoli vnašanje anarhičnosti na tržišče ogromno škoduje tej pripravljenosti. Ne glede na namen, pomeni to vnašanje zmede na trg sovražno dejanje, ki ga bo oblast morala kot takega preganjati. Javnost pa je že obsodila te ljudi kot sovražnike ljudstva.

*

Ob zaključku redakcije smo prejeli poročilo, da je oblast že intervenirala zaradi prekomernega nakupovanja živil. V pripor in v kazensko preiskavo zaradi dajanja prednosti kupcem so morali nekateri poslovodje trgovin s prehrambenimi artikli Jože Podakar iz Škofje Loke, Janez Prosen iz Cerkelj, Milka Kveder iz Šenčurja, Pavla Bolka in Roksa Kern, obe iz Cerkelj. Vsi imenovani so kršili kazenska določila o dajanju prednosti kupcem. Prekršek so storili s tem, da so nekateri še pred objavo okrožnice Trgovinske zbornice, da ne smejo prodajati živil nad običajno količino — nekateri pa še po prejemu okrožnice — prodajali strankam prehrambeno blago visoko nad normalnimi, tekočimi potrebami. Tako so postamezni poslovodje prodali eni sami stranki po 50 kg soli in 50 kg sladkorja in nenormalno količino moke. Šli so tako daleč, da so za svoje znance rezervirali večje količine živil, drugim strankam, ki so kupovale za tekoče potrebe, pa so dejali, da je blaga že zmanjkalo.

Nujno je bilo, da je tak način prodajanja izzval posledice. Poslovodje trgovin s prehrambenimi izdelki bodo za to neodgovorno in protiljudsko delo prejeli zasluženo kazen.

Posamezne trgovske poslovalnice bodo morale voditi točen pregled nad svojimi odjemalci in prodajati samo njim potrebna živila. Le na ta način bomo zajezili poplavo paničarjev in špekulantov, ki želijo ribariti v kalnem. Pregled bodo organi gospodarske inšpekcije in drugi nadzorni organi strogo nadzorovali.

Ko so jeseniški delavci pretekli četrtek ob desetih zvečer zvedeli, da so Angleži in Amerikanci prepustili Trst in cono A italijanskim imperialistom, je zavrelo v njih. Takoj so prekinili delo, se zbrali pred izhodom tovarne ter z odločnimi besedami obsodili njihov zahrbtni sklep. Povedali so svoje mnenje o tržaškem vprašanju, mnenje, ki so ga izrazili milijoni naših državljanov in ki ga je v Leskovcu in Skopju izpovedal maršal Tito. Pozno v noč so po mestu odmevali klici: »Trst je naš«, »Tito — Armija«, »Smrt fašizmu«. Takega ogorčenja na Jesenicah že dolgo ne pomnijo.

Naslednje jutro so se dolgemu sprevodu demonstrantov na Jesenicah pridružili še javorniški delavci z godbo in zastavami, pa tudi okoličani z Blejske Dobrave, Hrušice in Javornika so prišli. V ponedeljek je zbrani množici govoril tov. Perovšek, član IO SZDL Slovenije in obsodil izdajalsko politiko zahodnih zaveznikov. Zborovanja se še nadaljujejo.

V Žirovnici, na Koroški Beli in po vseh ostalih krajih radovljiškega okraja ljudstvo čedalje odločneje zahteva pravično rešitev tržaškega vprašanja.

Vse naše misli — ena sama misel

Tako so Kranjčani v četrtek sprejeli angloameriški sklep. V petek, 9. oktobra dopoldne, je mesto Kranj preplavila desettisočglava množica in ogorčeno protestirala proti krivični odločitvi naših takozvanih zaveznikov. Govorniki: Pepca Ježeva, Plevnik, Franc Košir in polkovnik Babič zaradi številnih medklicev skoraj niso prišli do besede. Najburneje je bil pozdravljen predstavnik naše armade. Z vzkliki »Hočemo puške — gremo v Trst«, »Mi ne damo Trsta«, so Kranjčani izražali svoj srd in pripravljenost braniti nacionalne pravice tržaških Slovencev. Trsta, za katerega so krvaveli borci Prešernove brigade, borci XXXI. divizije, IX. korpusa in IV. armade, ne bomo prepustili nikomur. Protestne resolucije so poslali: vajeniška mladina, LOMO, mladina in OSS. Še celo pionirji so poslali odločno pismo maršalu Titu, v katerem ga prosijo, naj ne dovoli, da bi Italijani zopet preganjali očete in matere njihovih bratcev in sester v Trstu.

V torek, 13. oktobra ob enih popoldne, je bilo v Kranju veliko predvolilno zborovanje, ki se je spremenilo v veličasten protest. 15.000 ljudi je zahtevalo pravične meje. Klici, »Cona A in cona B — naši sta obe« skoraj niso pustili tovarišu Borisu Ziherlu govoriti. Tri ure kasneje je bilo na Titovem trgu vnovič protestno zborovanje, ki so ga organizirali gasilci kranjskega okraja. Prisotnih je bilo 1.000 gasilcev in veliko število meščanov. Govorili so tov. Vinko Hafner, tov. Dušan Horjak in Metod Rotar. Demonstranti so izjavili svojo predanost maršalu Titu in državnemu vodstvu in se po končanem zborovanju v sprevodu podali skozi mesto.

Demonstracije še trajajo.

Brez nas ne bo o Trstu nihče odločal

Tudi delovno ljudstvo v Kamniku je ostro obsodilo atentat na interese Jugoslavije in tržaških Slovencev. Že prvi večer so demonstranti izrazili enotno voljo, da so pripravljeni žrtvovati vse, da preprečimo Italijanom ponovno okupacijo slovenskih pokrajin. Na zborovanju v petek, 9. oktobra, so pred šest tisoč ljudmi govorili tov. Perovšek, tov. Rot, tov. Brejčeva, tov. Jankovič — predsednik LOMO in major JLA tov. Deržič. Poslali so več protestnih resolucij.

Titov glas — ljudski glas

Vztrajali bomo pri naših zahtevah, so dejali Domžalčani, zbrani na protestnem zborovanju. Zborovanja so se udeležili tudi številni okoliški kmetje, ki so pustili delo na polju in prihiteli, da dajo duška svojemu ogorčenju. V protestnih brzojavkah, ki so jih poslali Državnemu sekretariatu za zunanje zadeve FLRJ, Zveznemu Izvršnemu svetu in Izvršnemu svetu LRS, zahtevajo preklic izdajalskih sklepov.

Ali se ne sramujete svojega dejanja

Tako sprašujejo Tržičani gospode na Zapadu. Med vojno smo vam stali ob strani, zdaj pa ste svojim zaveznikom obrnili hrbet. Vsi delovni ljudje iz Tržiča so na številnih protestnih zborovanjih odločno izjavili, da bodo branili pridobitve narodnoosvobodilne borbe. Zborovanja po podjetjih in vaseh (Podljubelj, Kovor, Križe, Leše, Puterhof, Sv. Neža, Lom) potrjujejo, da sleherni državljan, tudi v najoddaljenejši vasi, odklanja barantanje za našim hrbtom. Pri Sv. Ani se je nabralo toliko ljudi, da vsi še v dvorano niso mogli.

Hočemo mir, zanj s bomo tudi borili

Zbor članov Zveze borcev v Škofji Loki je bil ravno na večer, ko smo zvedeli, da hočejo zapadni kapitalisti prodati našo zemljo, člani so takoj prekinili zborovanje, odšli na ulice protestirat. Kmalu se jim je priključilo prebivalstvo Škofje Loke in vojska. Na demonstracijah na trgu je bilo toliko ljudi, kot jih Ločani še ne pomnijo. Parola »Pustite nas, da gremo v Trst«, je bila najbolj priljubljena.

Velika protestna zborovanja so bila tudi v Medvodah, v Žireh, v Mengšu, v Kranjski gori in se po vseh krajih Gorenjske še nadaljujejo.

Dobra izbira kandidatov – sigurna bodočnost

Državljani radovljiškega okraja so že v začetku predvolilne dejavnosti pokazali mnogo smisla in razumevanja pri izbiri kandidatov za zvezne in republiške poslance obeh zborov in za volitve v okrajni zbor proizvajalcev.

V vseh občinah našega okraja so se že večkrat sestali aktivi SZDL.

Na teh konferencah je vladalo posebno zanimanje za nove demokratične pridobitve, ki jih izraža novi volilni zakon.

Tako so bili že v raznih predelih okraja predlagani in obravnavani nekateri predlogi za kandidate v zvezno in republiško skupščino.

Širom okraja so poznana imena kot n. pr. Franc Leskošek - Luka, član zveznega Izvršnega sveta in član zveznega Izvršnega komiteja ZKJ, Mirko Zlatnar, sekretar OK ZKS Radovljica, Ivan Bertoncelj-Johan, predsednik OO ZB NOV Radovljica in član sekretariata OK ZKS Radovljica, Mihaela Simčič, nameščenka iz tovarne Veriga Lesce in dosedanji ljudski poslanci: Albin Jenstrle, Tone Dolinšek, Jože Kapus, Jože Rus in Franc Perovšek.

Izbira med temi kandidati daje volivcem radovljiškega okraja popolno jamstvo, da jih predlagani tovariši v teh dveh najvišjih predstavniških telesih naše ljudske oblasti ne bodo razočarali.

Dolžnost SZDL pa je, da pri teh številnih predlogih svetuje svojim članom zakonske določbe volilnega zakona.

Kot je že znano, bo imela bodoča Ljudska skupščina, tako zvezna kot republiška, mnoge nove in še vse pomembnejše naloge kot doslej. Zato bo delo skupščine stalno in se bodo na skupščinskih zasedanjih obravnavale zadeve, katere je doslej praktično obravnaval in izvrševal Izvršni svet. Zato naj na zborih volivcev predlagajo v prvi vrsti tiste ljudi, ki so s svojim dosedanjim delom za skupnost pokazali, da so vredni zaupanja in da bodo tudi naprej uspešno delovali.

Tako garancijo nam dajejo imena, ki smo jih najpogosteje slišali na dosedanjih zborovanjih — Franc Perovšek kot zvezni poslanec, Mirko Zlatnar, Ivan Bertoncelj-Johan, dr. Miha Potočnik ter Anton Dolinšek kot republiški poslanci.

Jasno in popolnoma razumljivo pa je, da bodo zbori volivcev, ki bodo v radovljiškem okraju od 14. do 23. oktobra, dali svojo končno besedo o kandidatih.

Zbori volivcev proizvajalskih skupin so pa v radovljiškem okraju že v teku. Tako sta bila na Jesenicah že ob veliki udeležbi proizvajalcev izbrana za kandidata tov. Zvone Laburo in Ivo Ščavničar, ime tov. Franca Arha pa se pogosto omenja v zvezi z izbiro kandidata poslanca v Zvezni zbor proizvajalcev.

Proizvajalci radovljiškega okraja so tako izredno razgibani v zvezi z volitvami svojih predstavnikov v upravne organe. Imena: ing. Lojze Pohar, Viktor Repret, Dante Jasnič, Ivan Vovk, Bogdan Knaflič, Valentin Marinko, Matevž Novak, Lojze Božič in Ivan Arzenšek so vsem delavcem dobro znana in v načelnih diskusijah so jih že obravnavali na predvolilnih sestankih.

Na večini zborov volivcev so predlagali za poslanca v Republiški zbor proizvajalcev tov. Valentina Marinka in Matija Pfajfar.

Nekaj pripomb k volilnim pripravam

Danes domala vobče ne gre več za to, da si prizadevamo doseči čimvečjo udeležbo pri volitvah. Po številnih zborovanjih, na katerih je ljudstvo odločno podprlo našo politiko, se mi zdi mnogo važnejše, usmeriti predvolilne priprave k temu, kar volitve v socialistični demokraciji dejansko pomenijo. Gre za to, da izvolimo tiste, ki s svojimi dosedanjimi prizadevanji pričajo, da bodo kos bremenom, ki jih bo nosil bodoči ljudski poslanec.

Rastoča socialistična demokracija je vnesla v našo državno in družbeno ureditev globoke izpremembe, ki se kažejo ne nazadnje v našem ustavnem redu in zlasti v delu in vlogi ljudske skupščine. Vlade nimamo več, tudi ne bivših ministrstev. Današnji Izvršni svet resda opravlja večino poslov, ki jih je prej imela vlada v svojih rokah, toda to je tako le, ker še ni izvoljena skupščina. Le-ta bo morala prevzeti naloge, ki so v dosedanji zgodovini države pomenile izključno torišče vlade. Vse vodenje državnih poslov prehaja naravnost v roke neposredno izvoljenim zastopnikom ljudstva in krajevnih enot — ljudskim poslancem, ljudski skupščini. Njen Izvršni svet bo le še to, kar pravi sam njegov naslov, — bo le izvršno telo skupščine in nič več.

To pomeni, da bo skupščina imela neprimerno težje delo kot doslej. Zato bo praviloma tudi stalno zasedala. Ljudski poslanci ne bodo mogli imeti drugega poklica. V ljudskem odboru kraja ali okraja, v katerem bodo izvoljeni, bodo imeli iste pravice kot ostali odborniki. Morali bodo dobro poznati krajevne razmere in problematiko, saj bodo v skupščini zastopali ta okraj. Toda ne samo to! Ker skupščina ni le zbor predstavnikov posameznih okrajev, ampak osrednji vrhovni organ oblasti, bodo morali temeljito spoznati potrebe in stanje vse republike, oz. federacije, če bodo hoteli dejavno poseči v njeno življenje. To pa bodo morali, saj jih bo življenje samo sililo k temu in jim iz dneva v dan nalagalo nove korake in rešitve. Pa tudi to ni vse. V okraju bodo morali — tako pred ljudskim odborom kot pred volivci — zagovarjati svoje stališče v parlamentu in ga obrazložiti.

Ni težko videti, da tak posel zahteva celega moža. Zelo nalivno zvenijo take-le govorice, ki jih včasih slišimo v naših pogovorih: »Njega pa nikar ne predlagajmo za kandidata, saj je na svojem sedanjem položaju bolj potreben, saj je njegov sedanji položaj važnejši!« V nastajajoči državni ureditvi noben položaj ne bo važnejši od funkcije ljudskega poslanca. Zanj bo še cel mož včasih premalo.

S tem nastaja nov začasen poklic — profesionalni politik, državnik. Dosedanje izkušnje z birokratizmom nam velevajo, naj zato dobro premislimo, komu bomo poverili ta poklic. Potreben je človek z močnim značajem, predan ljudstvu, ljudstvu dejansko odgovoren in povezan z njim (v osebnem stiku, na sestankih, zborih volivcev in — ne nazadnje! — v tisku).

Skupščina bo probleme obravnavala z gledišča koristi vse države kot celote. Žalosten bi bil socialistični parlament, če bi se v njem poslanci prepirali za koristi lastnih okrajev. Take lokalistične, partikularistične težnje pa je opaziti že v volilnih pripravah. Nekateri volivci hočejo za poslanca prav človeka iz lastnega kraja (»da bo naš zagovornik«), nekatera podjetja se prepirajo okoli tega, katero se bo kateremu priključilo za volitve v zbore proizvajalcev itd.

Na vse te in vrsto drugih okoliščin bi bilo treba več misliti že zdaj pred volitvami. Ni niti skrivnost niti novost, da se velik del volivcev ne spozna v velikem številu organov, v katere bo volil. Še manj vemo o nalogah nove ljudske skupščine. Vsekakor zanemarjamo politične priprave za volitve in posvečamo neprimerno več pozornosti sicer tudi potrebnim tehničnim pripravam. Iz politične komoditete smo ponekod hoteli z dokončnimi zbori volivcev, še preden smo jim dodobra razložili, koga, kaj in zakaj volimo, še preden smo volivcu dali dovolj časa za tehten premislek, za predlaganje kandidatov in za političen boj za najboljše in najsposobnejše. Ne bi bilo prav, če bi kjerkoli volivci dobili napačen vtis, da nam ni za demokratičnost, da organizatorji nekje za zaprtimi vrati določajo svoje kandidate, jih na hitrico predlagajo na bližnjem zboru volivcev in potem vso stvar z isto naglico spet zaključijo.

ABC

Živahna volilna dejavnost na Jesenicah

Zaradi priprav na bližajočetov, saj so že na sedanjih sestankih predlagali najboljše gospodarstvenike in politične delavce. Pogovorili so se tudi, da bodo izvedli volitve v zbor proizvajalcev 5., oz. 8. novembra. Iz dosedanjih predvolilnih zborovanj na Jesenicah je videti, da se hočejo Jeseničani na letošnje volitve temeljito pripraviti in tekmovati v predpripravah z ostalimi kraji.

Brez komentarja

Jeseniške nerednosti

Smetiščna jama. Sredi Jesenic, poleg carinarnice, leži med cesto in železnico smetiščna jama. Koliko časa ta jama že ni pokrita — če je sploh kdaj bila, — ve povedati morda le kronika Ljud. odbora mestne občine. V jamo stresajo prebivalci carinarnice in nekatere stranke iz neposredne okolice pepel, smeti in vse mogoče odpadke. Čez dan vidiš brskati po tej jami moške, ženske in otroke, pse in mačke, včasih pa razmetava in raznaša jamsko vsebino tudi veter, da ne omenim bolezenskih klic, ki se pod ugodnimi pogoji (dež in sonce) razvijajo in ogražajo ljudsko zdravje na Jesenicah. — Naj bodo te vrstice opomin in prošnja čuvarjem higiene in turističnemu društvu na Jesenicah

Bohinjci bi lahko izvažali svoje delo . . .

V vznožju Jelovice, kjer je še pred leti v Bohinjski Bistrici stala skromna žaga, se lepo razvija sodoben lesnoindustrijski kombinat, ki bo eden največjih na Gorenjskem. Prostovoljne frontne brigade so z dograditvijo avtomobilske ceste na Jelovico že leta 1948. odprle pot do bogatih zakladov najboljšega smrekovega lesa. Letos pa gradi Gozdno gospodarstvo prav tako cesto s Pokljuke preko Gorjuš do Bohinjske Bistrice. Tako bodo vse večje lesne mase s triglavskega in jelovškega področja usmerjene v lesni kombinat v Bohinjski Bistrici.

LIP »Tomaža Godca« kljub stalnemu razširjanju in moderniziranju še ne more zadostiti vsem potrebam in preusmeriti svoje proizvodnje v čimvrednejše artikle. Razen vseh vrst rezanega lesa izdelujejo tudi raznovrstne zaboje in lesno volno. Največ naročil pa sprejemajo za zaboje in bi jih lahko izvozili še enkrat toliko. S tem pa bi zmanjšali izvoz rezanega lesa in praktično povečali izvoz lastnega dela. To se pravi, da bi svoje delo prodajali za devize. Do sedaj so letno izvozili za okoli 160 milijonov deviznih dinarjev, če pa bi jim odobrili načrte za gradnjo nove zabojarne, bi jih lahko izvozili za okoli 300 milijonov deviznih dinarjev letno.

V letošnjem letu so v kombinatu zgradili že precej objektov in mehanizirali nekatera delovna mesta. Zgradili so moderen silos za žagovino, dve sušilni lopi za nad 2000 m³ lesa, mehanizirali so premični tir itd. Prav gotovo bi se izplačalo investirati še nadaljnih 16 milijonov za novo zabojarno, ker je sedanja neprimerna. Stroji so razmeščeni v neki stari sušilni lopi, ki je veliko premajhna. Še slabše pa je pozimi, ko so delavci izpostavljeni mrazu. Da tudi pozimi lahko izdelujejo limane zaboje, uporabljajo sindikalno sobo. Sedanja zabojarna ne ustreza niti tehničnim niti higienskim predpisom. Zato je v kolektivu tudi mnogo obolenj.

Če pa vemo še to, da obrat izvaža mnogo rezanega lesa prav za zaboje, je postopek revizijske komisije pri republiškem gospodarskem svetu, ki je odbila gradbeno dovoljenje, vreden obsodbe. Komisija utemeljuje svoj sklep s tem, da je v Sloveniji že dovolj zabojarn, da še ni izdelan perspektivni načrt razvoja lesne industrije Slovenije itd. Toda tudi to je za Bohinjce in morda za koga drugega nerazumljivo, ker računi drugače kažejo. Takole je računica: Zmanjšali bi izvoz rezanega lesa in povečali izvoz dela, ki bi ga vložili v izdelovanje zabojev. Pri tem bi tudi bolje izkoriščali odpadke.

Kolektiv je že pred tremi leti vložil svojo prošnjo, sedaj pa trka na vrata in čaka. Tu ne gre za investiranje neke nove tovarne, ampak za primernejšo zgradbo, ki bi stala okoli 16 milijonov, imajo pa tudi sredstva in material. Pogiejmo še naprej! Evropski gospodarski načrt predvideva za prihodnjih deset let povečanje potrošnje embalaže za 67 odstotkov. Od tega odpade na lesno embalažo okoli 30 odstotkov. Torej tudi ta načrt kaže, da se bolj izplača izdelovati zaboje, kakor izvažati rezan les, ki ga potem v inozemstvu predelujejo v zaboje.

Dve uspeli zadružni prireditvi

Konec septembra sta bili razstavi plemenske živine v Stari Fužini v Bohinju in v Žirovnici. Željo za temi prireditvami so že delj časa izražali člani zadrug, ki so v teh krajih vneti živinorejci in planšarji. Pomeriti se na razstavi s sosedi, pokazati svojo rejo in sodelovati pri ocenjevanju živine, je za pravega živinorejca zelo zanimivo. Živinorejske razstave so predvsem vzgojnega značaja, saj se na njih ocenjuje in nagraduje le najlepša živina.

Komisije, ki so ocenjevale prignano živino na teh dveh razstavah so prikazale rejcem, kakšen tip živine je zaželjen za naš teren in razmere, kaj naj se vzreja in kakšne napake je treba izločati.

Ljudje so pri tem delu komisije živo sodelovali. V Stari Fužini je bilo prignanih iz vasi Fužine in Studorja čez 190 krav in telic in samo 4 biki, v Žirovnici pa je bilo razstavljenih 105 krav in telic ter 5 bikov. Ocenjevanje krav je bilo v Fužini lažje, saj zadruga vrši kontrolo možnosti krav in kvalitete mleka.

Obe razstavi sta pokazali, da bo treba posvetiti več pozornosti vzreji mlade živine in še posebej vzreji bikcev za pleme. Dalje bo treba vršiti odbiro živine v smeri močnejše konstitucije in ne samo v smeri boljše mlečnosti.

Po končnem ocenjevanju so bili zadružniki nagrajeni za najboljše živali, prejeli so diplome in denarne nagrade, ki so jih prispevali OLO Radovljica, kmetij. zadruge in OZZ Radovljica.

Z živinorejske razstave v Žirovnici

Ni naključje, da sta dobili zadrugi v Fužini in v Žirovnici priznanje za svoje delo na teh dveh prireditvah. S svojim prizadevanjem sta veliko pomagali pri napredku živinoreje. Popravljena je bila večina planinskih hlevov, napajališč in potov s prostovoljnim delom zadružnikov, posebno na pašnikih pod Stolom.

Nehote se ob takih prireditvah človeku poraja misel, da bo treba razen za napredek živinoreje skrbeti tudi za boljšo preskrbo z mlekom. Reja goveda ni sama sebi namen, temveč se pri nas živina redi zaradi mleka. Ravno sedaj, ko že vidimo napredek v živinoreji in ko zanimanje zanjo vedno bolj raste, je treba poskrbeti, da bomo mogli tudi mleko pravilno vnovčiti.

Loka se modernizira

Popotnik, ki izstopi na železniški postaji v Škofji Loki in v lepem popoldnevu krene peš proti mestu, je prijetno presenečen: Namesto zavit v oblake prahu ali do vratu obrizgan z blatom se sprehaja po lepi asfaltirani cesti, ki poleg zidave nove višje gimnazije predstavlja najpomembnejšo gradnjo v letošnjem gospodarskem letu. Cesta bo v ponos in zadovoljstvo meščanom, saj kaže resna prizadevanja, dati Loki tisto lice, ki ji kot mestu z idealnimi pogoji za razvoj tujskega prometa tudi pripada. Ob množici gospodarskih, kulturno-prosvetnih in drugih problemov, je tembolj treba pozdraviti odločitev LOMO Škofja Loka za tako koristno in sodobno reševanje cestne politike, o kateri je bilo zelo mnogo napisanega, ne samo izpod peresa naših državljanov, ampak tudi tujcev, žal ne vedno v preveč laskavi obliki, najmanj pa v taki, s katero bi mogli biti zadovoljni. Smatramo, da je tako odločitev — saj gre za okoli 5 km cestišča — velika spodbuda tudi za ostale kraje in da ni več daleč čas, ko bo tujec z užitkom občudoval lepote slovenske zemlje ne v oblakih prahu, ampak z lepih, modernih, asfaltiranih cest. Pričakujemo, da gradnja velikega objekta ne bo ostala osamljena in da bodo bodoči načrti realizirani: menimo predvsem podaljšek ceste na Jeperco in s tem zvezo z Ljubljano, nato pa še v obe dolini. S tem bi bil na eni strani povezan bohinjski kot, o čemer so bile že živahne razprave (nove železnice!) in bi avtobusna zveza predstavljala najbližji dostop do naših najlepših turističnih postojank. Na drugi strani pa bi cesta po Poljanski dolini zvezala centralno Slovenijo s Cerkljansko, ki je zaradi mnogih spomenikov iz NOV posebno privlačna za domačega in tujega turista. Istočasno pa bi se s tem dvignil obisk izredno lepih in privlačnih točk v neposredni okolici Loke: mislimo Lubnik, s pravkar otvorjeno kočo, ki more zadovoljiti vsakega, tudi zahtevnejšega obiskovalca. Koča na Starem vrhu pa nudi idealne smučarske terene, ki se n. pr. Ljubljančanom zelo lahko in hitro dostopni. Z zgraditvijo modernega hotela, kopališča in športnega parka za igre bi mogla Loka v vseh pogledih, zlasti v turističnem samo pridobiti. S tem bi bile dane osnove, da se razvije mesto v tisti smeri, za katero ima najboljše naravne pogoje.

Drug važen objekt letošnje škofjeloške komunalne dejavnosti je dograditev novega gimnazijskega poslopja. Dela so v zaključni fazi in bo otvoritev predvidoma skupno z otvoritvijo ceste okoli 17. oktobra. S tem bodo dani materialni pogoji za popolno gimnazijo (letos dela že 7. razred višje gimnazije). Z dograditvijo poslopja bo šola zdaleč največje in najmodernejše poslopje v bližini, morda tudi v daljni okolici. Na posrečeno izbranem, nekoliko više ležečem prostoru ima dominanten značaj in je daleč vidna z vseh strani; tako daje mestu poleg dobro ohranjenega zgodovinskega starega mesta videz večjega mesta, saj se bo okoli razvijalo novo, sodobno mesto. Vendar je treba dati šoli dovolj zraka in lep prirodni položaj izrabiti ter še poudariti z umetnimi nasadi in parki. V načrtu je tudi moderna avtobusna postaja in manjši trg pred sedanjo pošto. Sedanje stanje res ne more biti v prid sicer močno razvitemu avtobusnemu prometu.

Občinski praznik v Žireh

Občinski ljudski odbor v Žireh je proglasil 23. oktober za praznik občine. To je za Žirovce velik dan. Na ta dan pred desetimi leti so partizani pregnali okupatorja iz Žirov in tako osvobodili prvi gorenjski kraj.

V proslavo tega dneva bodo kulturna, športna in druga društva ter množične organizacije priredile od 16.—24. okt. »Žirovski teden«.

Teden bodo svečano otvorili v petek, 16. oktobra s kulturnim sporedom in ogiedom razstave, ki bo prikazala borbo Žirovcev z okupatorjem. Naslednji dan pa bosta partizanska mitinga v Jarči dolini in na Vrhniki. V nedeljo bodo prav tako partizanski mitingi, poleg teh pa manevri PLZ, PGČ, ZS, UROJ in PV ter krožne kolesarske dirke.

V četrtek bodo zagoreli taborni ognji, ob katerih bodo stari borci mladini pripovedovali o svojih junaških doživetjih v borbi za svobodo. Istega dne bo tudi slavnostna predstava »Miklove Zale«.

Po slavnostni seji ObLO, ki bo v petek, bodo odkrili spominsko ploščo padlim mladincem-aktivistom in nagrobni spomenik padlim borcem na občinskem pokopališču. Še istega dne bo zvečer veliko zborovanje, združeno s prihodom partizanskih patrulj.

Obračunali so z zagovorniki kriminala

V obratu »Oteks« v Šmarci, ki spada v sklop podjetja »Svilanit« v Kamniku, so pred nedavnim odkrili, da se je barvarski mojster Karel Vavpotič, že delj časa ukvarjal z gospodarskim kriminalom. Tovarniške proizvode je zamenjaval za gradbeni material in si začel graditi hišo. Nameraval pa je odpreti tudi lastno barvarno. Ljudje so se začudeno spraševali, odkod ima nenadoma toliko denarja in ga končno tudi razkrinkali. Sodišče ga je obsodilo na tri leta zapora.

Zdaj pa je prišlo na dan, da Vavpotič le ni bil tako sam, ko je tako neovirano počenjal ta gospodarski kriminal. V obratu »Oteksu« so se našle nekatere delavke, ki so skušale zagovarjati njegovo početje. Organizirale so pobiranje podpisov pri delavstvu, da se mu omili kazen, ker baje z delavci ni bil surov. To vse so naskrivaj opravile Dora Zamljen, Julka Leskovec in Pavla Lebar.

Delovni kolektiv »Svilanita« je ostro obsodil to zahrbtno dejanje, posebno še, ker sta bili Zamljenova in Leskovčeva članici delavskega sveta. Zagovornicama gospodarskega kriminala je kolektiv odvzel mandat v delavskem svetu in hkrati zahteval takojšen odpust iz službe, ker sta s svojim dejanjem poskušali okrniti ugled podjetja in ga oškodovati. Kolektiv je na koncu sprejel resolucijo, ki zahteva strogo kazen za Karla Vavpotiča, ki je zlorabil položaj mojstra in si s tatvinami na račun socialističnega premoženja postavil hišo, za kar naj odgovarja in povrne škodo, nastalo po tatvini.

Delavci »Svilanita« so tako sami obračunali z ljudmi, ki so hoteli oškodovati socialistično skupnost, obenem pa so izvolili namesto odpuščenih nove ljudi v delavski svet. Ta delavski svet bo revolucionarno izvajal svoje nadaljne naloge.

Kmetijski svetovalec

O PRAVILNI UPORABI UMETNIH GNOJIL

S količino uporabljenih gnojil v letu 1953 moremo biti zadovoljni, ker smo do 1. septembra že nabavili in dali zadrugam 195 vagonov raznih umetnih gnojil. Če vzamemo površino obdelovalne zemlje v kranjskem okraju, ki znaša 21.634 ha, pride 88,7 kg umetnih gnojil na 1 ha obdelovalne zemlje. V Sloveniji v letu 1953 pride povprečno okrog 36 kg. V Holandiji uporabljajo 460 kg umetnih gnojil na 1 ha obdelovalne zemlje. Zato pridelajo 4500 kg pšenice na 1 ha. Naš desetletni načrt o dvigu kmetijstva predvideva uporabo 127 kg umetnih gnojil za ha obdelovalne zemlje, kar bomo lahko dosegli.

Ko se bomo seznanili z vsemi umetnimi gnojili, se bomo še pogovorili o tem, kakšne vrste umetnih gnojil in v kakšni količini pridejo v poštev za gnojenje posameznih kultur.

Zato nameravamo govoriti o vsem, ker je treba vedeti o umetnih gnojilih, t. j. njihovi kemični sestavi in lastnostih.

Apneni dušik:

Tovarna umetnih gnojil Rače pri Mariboru izdeluje dve vrsti apnenega dušika: nesoljeni apneni dušik, ki vsebuje 16% dušika, in oljeni apneni dušik, ki vsebuje 20—21% dušika. Poleg dušika vsebuje še 40% apna. Zaradi tega je apneni dušik zelo alkalično gnojilo. Apneni dušik zelo lahko spoznamo, ker je modrikasto pepelaste barve in diši po karbidu.

Kaj se dogaja z apnenim dušikom v zemlji? Dušik, ki ga vsebuje apneni dušik, ni takoj dostopen rastlini. V zemlji apneni dušik razne bakterije razkrajajo na sečnino, ki se potem pretvarja v amonijak in pozneje v nitratno obliko. Rastline izkoriščajo samo nitratno obliko dušika. Razkrajanje traja več dni in ker se pri tem tvorijo nekakšne kemične spojine, ki bi škodovale semenu pri kalitvi, moramo trositi ali še bolje zaorati apneni dušik vsaj 10—15 dni pred setvijo in to ob suhem vremenu v jeseni ali spomladi.

Na kakšni zemlji in v kakšni količini ga uporabljamo? Lahko ga uporabljamo na vseh zemljah razen na zelo kislih, ker tam ni bakterij, ki bi razkrajale apneni dušik. Odvisno od kakovosti zemlje in vrste rastlin uporabljamo 200—400 kg apnenega dušika na 1 ha. Če vzamemo, da vsebuje 16% dušika, pride na 1 ha 32—64 kg dušika. Pri vsebini 20% dušika pa pride v zemljo 40—80 kg dušika. Ali je ta količina zadostna za rastlino? To bomo videli, če vzamemo vzete količine dušika žetvenim donosom. Tako n. pr. pšenica pri donosu 12 q na 1 ha vzame iz zemlje 30—36 kg dušika, oves pri donosu 10 q vzame 20—25 kg dušika, krompir pri donosu 200 q pa vzame okrog 90 kg dušika. To se pravi, da bi količina 200—400 kg apnenega dušika odgovarjalo potrebi rastlin v dušiku.

Pri trositvi neoljenega apnenega dušika moramo biti zelo previdni, ker je zelo droben prah, ki ga veter lahko raznaša in lahko zaide v oči trosilcu. Zaradi tega se v novejšem času izdeluje neoljeni apneni dušik, ki se tako hudo ne prašI, vendar se nekoliko težje razkraja od neoljenega.

Vskladiščiti ga moramo v suhem prostoru, kakor tudi vsa umetna gnojila, ker vzame iz zraka vodo in ogljikov dvokis, še sprime in ga potem težko drobimo.

Apneni dušik uporabljamo tudi za zatiranje plevela med žitom in to predvsem divje repice. Plevel osmodi ter ga na ta način zatre. Poleg tega je odlično sredstvo za napravo komposta. Na 100 kg komposta pride okrog 4 kg apnenega dušika, ki razkraja vse odpadke in jih spreminja v prsteno-humus.

Zelo važno je, da vemo še to, da pred uporabo ne smemo mešati apnenega dušika z nobenim umetnim gnojilom in hlevskim gnojem, razen s kalijevo soljo tik pred uporabo t. j. trosenjem. Apneni dušik bi povzročil razne nezaželene kemične spremembe in na ta način zmanjšal njihovo učinkovitost.

Ing M. S.

GORENJSKI PIONIR

Predragi pionirji!

Danes sem že zakuril peč, da me ne zebe, ko prebiram vaša številna pisma. Prav zanimiva so in zahvaljujem se vam zanje. Marsikaj se je zgodilo v tem tednu. Trst nam hočejo vzeti. Res grdo so nas ogoljufali naši zavezniki. Toda mi tega ne bomo dopustili. Vidim, dragi pionirji, da ste tudi vi razburjeni zaradi tega izdajstva. Italijani so vedno tako grdo ravnali z vašimi bratci in sestricami v Trstu, zdaj pa jim spet hočejo prepovedati slovensko govorico. Ko sem hodil po gorenjskih mestih in vasch sem vas slišal, kako ste klicali: — Tovariš Tito, pomagaj tržaškim bratcem — kličejo Te! —

Vidim, da ste dobri Titovi pionirji.

Veselilo me bo, če bom kmalu spet kaj zvedel iz vašega življenja. Le oglasite se še! Za konec vam bom pa povedal kratko afriško pravljico

Vaš dedek Kosobrin

Risba pionirja Janeza Grma

Dragi Kosobrinček!

8. oktobra zvečer je radio poročal, da sta sklenili Anglija in Amerika, da se umakneta iz Trsta. Sklenili sta, da prepustita Trst Italiji.

Vse nas je prijelo veliko ogorčenje. Mama in ata sta rekla, da je to zelo velika krivica za Slovenijo in vso Jugoslavijo. Mi Trsta ne damo, rajši damo življenje kakor Trst. Za Anglijo in Ameriko je to zelo nesramno, ker dajejo to, kar ni njihovo. Vem, da se nas Italijani boje, ker vedo kakšna je naša partizanska pest.

Mi Trsta ne damo! Trst je naš in naš mora ostati!

Te pozdravljamo vsi pionirji 4. c razreda osnovne šole iz Tržiča. Najbolj pa Silva Dovžanova.

Rešitev zlogovnice v zadnji številki se glasi takole: **orel, žaba, golob, antilopa.** Ime priljubljene otroške igrače, ki ga dobimo iz začetnic, pa je **žoga.**

Modrost vsega sveta

Živel je zelo moder mož. Ker je bil moder, so ga vsi radi imeli in dobro je živel. Zato sklene zbrati vso modrost tega sveta, jo zapreti v sod in jo sam rabiti.

Porabil je veliko časa, predno je napolnil sod z modrostjo. Da bi bila na varnem, je sklenil sod skriti. Dolgo je iskal skrivališče. Slednjič sklene, da bo skril modrost v gozdu.

Imel je ta mož tudi sina, ki je z radovednostjo opazoval očetovo početje. In ko ga je videl nesti sod v gozd, je šel za njim. Mož je dolgo hodil in v najglobljem gozdu je zagledal visoko palmo. Ta se mu je zdela primerno skrivališče za modrost. Obesil si je sod okoli vratu in začel plezati.

Sod mu je bil v napoto, komaj je malo splezal, že je zopet zdrsel nazaj. Trudil se je mož dolgo časa, a mu ni in ni hotelo uspeti.

Vse to je opazoval sin; na koncu reče:

»Zakaj ne obesiš soda raje na hrbet, boš laže plezal?«

Ko to zasliši mož, se razjezi: »Mislil sem, da imam vso modrost tega sveta, me pa tak otrok uči pameti.«

Tako se je razjezil, da je vrgel sod na tla, da se je razbil na sto kosov in se je modrost razletela po vsem svetu. Tako so danes pametni vsi ljudje, vsak malo in šele vsi ljudje vse vedo.

„Titan“ ni brez uspehov

Na Perovem pri Kamniku so te dni povsem dokončali delo na petih stanovanjskih hišah, kjer stanuje 24 družin, katerih očetje ali matere so zaposleni v »Titanu«. Ta tovarna je tudi letos adaptirala bivši industrijski internat v 12 stanovanj za delavske družine, kar je stalo okrog 15 milijonov dinarjev. Delovni kolektiv »Titana«, kakor je samo iz tega drobca razvidno, je delal letos vsesko. zi po načelu: vse za dvig življenjske ravni delovnih ljudi. Ni razdeljeval nobenih prešežkov, temveč je vse vlagal za gradnjo novih stanovanj in popravilo strojev v tovarni. Stroji so namreč že stari in bili so nujno potrebni popravila. Dogradili so tudi novo cinkarno in kositarno, ki bosta začeli kmalu obratovati.

»Titan« v Kamniku izdeluje kovinske predmete za široko potrošnjo. Po njihovih proizvodih je mnogo povpraševanja. Letos so na primer morali dvigniti proizvodnjo pohištvenih ključavnic. To je edina tovarna v državi, ki izdeluje spojnice za vodovodne cevi, s katerimi pa lahko zadovolji le pičlo polovico vseh potreb, ostanek pa je še vedno vezan na uvoz. Pravkar se dokončujejo montažna dela v veliki novi livarni temper-litine. Delavski svet »Titana« skrbno in preudarno gospodari in ima že od vsega začetka izpolnitev kvalitete izdelkov za eno svojih glavnih nalog. To nalogo vestno izpolnjujejo. Skrbno in pazljivo je izdelan in pregledan vsak proizvod preden gre iz tovarne k potrošnikom. Gospodarjenje v tovarni »Titan« je lahko za zgled mnogim, ki še ne vedo, kako si z lastnimi močmi lahko priborimo ugled doma in v tujini.

PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE

Iz Krope

PREDVOJAŠKA VZGOJA V KROPI

Odnos mladincev do predvojaške vzgoje je v Kropi skrajno brezbrižen. Pozabili so, da je dolžnost vsakega obveznika, da redno poseča predavanja in praktične vaje. Tako se n. pr. tov. Niko Lombar iz Kamne Gorice že 6 mesecev ni udeležil pouka predvojaške vzgoje.

Kljub vsestranskemu prizadevanju komandirja Janka Peternela in njegovega pomočnika Staneta Habjana se stanje v Kropi ni zboljšalo. Zato so bili nedisciplinirani mladinci kaznovani. Obljubili so, da bodo svoje napake popravili. Toda obljube niso dovolj. Z dejanji naj dokažejo, da se zavedajo svojih dolžnosti. Niko Lombar naj resno razmisli o tem. Komandir Peternel in Habjan pa naj po svojih močeh in sposobnostih skušata stanje izboljšati. Tovarišu Habjanu svetujemo, naj se izogiblje nedostojnih izrazov, kajti dober predvojaški funkcionar ima kulturen odnos do podrejenih. Le tako bo dosegel dobre uspehe. Želimo, da kroparski mladinci hodijo po poti mladincev partizanov in v kratkem času bodo med najboljšimi, najbolj disciplinirani predvojaški obvezniki.

Iz Krania

Narodna banka nagradila šolo v Predosljah z mikroskopom

V Jugoslaviji je dijaško varčevanje šele v razvoju. V Sloveniji ima vsak 4. učenec hranilno knjižico. V okraju Kranj je pričela z ustanavljanjem dijaških hranilnih blagajn podružnica NB Kranj-okolica na svojem področju konec leta 1952. V kratkem razdobju enega leta je zabeležila podružnica presenetljive uspehe po vseh šolah, kjer je naletela na ugoden odziv pri vodstvu šol.

Svet za prosveto in kulturo pri OLO Kranj in podružnice NB FLRJ našega okraja se zavedajo važnosti pričetega dela. Podružnica NB FLRJ Kranj-okolica je z namenom, da uvede plemenito tekmovanje med dijaškimi hranilnimi blagajnami svojega področja, pred kratkim nabavila šolski mikroskop, da bi ga prejela najboljša dijaška hranilna blagajna za delo v preteklem šolskem letu. To nagrado prejme v trajno last osnovna šola v Predosljah, ki ji je uspelo, da je pridobila med učenci 164 vlagateljev ter ima za 76.591 dinarjev vlog. Za to hranilno blagajno le malo zaostaja osnovna šola v Podbrezjah, ki ima 45 vlagateljev s 25.077 dinarjev in osnovna šola v Dupljah s 37 vlagatelji in 13.632 dinarji.

Iz Kamnika

V preteklem tednu so bili v Kamniku po posameznih terenih **uspeli zbori volivcev**. Prvi je bil na Duplici, zadnji pa v Palovičah. Vsi so bili dobro obiskani, posebno pa v mestu. Na njih so razpravljali o **kandidatih v Zvezno in Republiško skupščino**. Volivci so se pri izbiri kandidatov za Zvezno ljudsko skupščino soglasno odločili, naj bi za to mesto kandidiral Tomo Brejc, prvoborec kamniške vstaje. Tudi pri izbiri kandidata za republiško skupščino volivcem odločitev ni bila težka. To mesto so zaupali Francetu Perovšku, ki je v kamniškem okolišu dobro znan in priljubljen.

*

Na zborih je predsednik občine Alfred Janko poročal o gospodarskih in komunalnih vprašanjih. Povsod so se vneli živahni razgovori, ki so dokaz, da volivci budno spremljajo delo mestne občine.

*

Ob zaključku mladinskega tedna je bila v polni dvorani podjetja Kamnik uspela akademija. Sodelovali so Titanova folklorna skupina in ženski ter moški pevski zbor iz Duplice. Gimnazijke so izvajale ritmične vaje, recitacije pa sta oskrbela podjetje Kamnik in gimnazija. Z akademije je bil poslan brzojavni pozdrav V. kongresu LMS v Mariboru, predsedniku republike maršalu Titu in tov. Marinku pa protestni izjavi proti priključitvi Trsta Italiji. V nedeljo dopoldne je bila pred spomenikom talcev žalna svečanost, zvečer pa so bila zmagovalcem v tekmah izročena darila. Mladinski teden je razgibal kamniško mladino in ji dal novega poleta za delo v pionirski in mladinski organizaciji.

*

Nov večerni vlak. Na prošnjo vodstva kamniške gimnazije je železniška direkcija uvedla potniški vagon k tovornemu vlaku, ki odhaja iz Kamnika ob 19. uri in se ustavi na postajah Homec, Jarše, Domžale in Črnuče.

Z Jesenic

JESENICE BODO DOBILE MOJSTRSKO ŠOLO

Upravni odbor železarne je na seji dne 6. oktobra v zvezi z uredbo o strokovnih šolah sklenil ustanoviti v okviru železarne Jesenice mojstrsko šolo za delavce metalurške stroke. V to šolo se bodo sprejemali kvalificirani delavci metalurške stroke, ki so delali najmanj tri leta v svojem poklicu. Šola bo trajala dve leti in bo imela reden, t. j. dnevni pouk v dopoldanskih in večernih urah. Teoretični in praktični učni načrt bo po predlogu vodstva šole odobril Svet za prosveto in kulturo LRS v sporazumu z republiškim organom, ki je pristojen za gospodarstvo. Vse stroške za vzdrževanje nove mojstrske šole na Jesenicah bo nosila železarna Jesenice, ki je s tem ponovno pokazala pravo pot do **mladega strokovnega kadra.**

Iz Domžal

Pretekli teden se je dogodila na cesti Dob-Domžale težja avtomobilska nesreča. Po cesti je drvel z brzino 120 km na uro osebni avtomobil, ki ga je vozil šofer Jože Žogar. V taki naglici je privozil do dveh deklic, ki sta peljali ročni voziček. Hotel se jim je izogniti, pri tem pa je zadel z zadnjo stranjo avtomobila ob 12-letno Marijo Gorec in ji prizadejal hude poškodbe. Avtomobil pa se še vedno ni ustavil, dokler ni zadel ob cestni kamen, se zaletel v drevo in vogal hiše. Marijo Gorec in šoferja Jožeta Žogarja so takoj prepeljali v bolnišnico.

Iz Lesc

V tovarni verig in plugov v Lescah pri Bledu že sestavljajo družbeni načrt za leto 1954. Ta načrt bo za okoli 70% višji kakor je bil postavljen za to leto. Predvsem bodo povečali proizvodnjo v vijačnem oddelku in kovačnici. V drugi polovici prihodnjega leta bodo povečali tudi proizvodnjo težkih kovanih verig za ca. 60%, s čimer bodo znatno krili domače potrebe.

Iz Loke

70-letnico je praznoval tov. Drago Gragorc. Pred letom se je preselil v Škofjo Loko in že ga poznajo mnogi ljudje, ker tako nesebično dela v raznih društvih in posebno pri SZDL. 47 let je bil učitelj. Služboval je v glavnem v Dolenjskih Toplicah, le kadar so prišli na vlado klerikalci, je moral oditi drugam. Kljub visoki starosti je še vedno aktiven in pripravljen, da tudi v Škofji Loki pomaga pri izgradnji naše ljudske oblasti. Zato mu iskreno čestitamo!

*

Društvo **Ljudske tehnike** je svoj avtomobil odstopilo vasi. Najprej so ga dali v Savodenj, kjer so se kmečki fantje že usposobili za vožnjo, sedaj pa so ga odpeljali v Trebijo. Tovariši iz Škofje Loke želé posredovati svoje znanje tudi kmečki mladini.

ZBORI VOLIVCEV ZA SVET PROIZVAJALCEV

Štiri volilne enote v Škofji Loki so imele 11 zborov volivcev. Na teh zborih je bila udeležba prav dobra in tudi diskusija o kandidatih je bila živa in zanimiva. Delavci so pravilno razumeli potrebo po dobrih kandidatih za zbor proizvajalcev. Predlagali so ljudi, o katerih so prepričani, da ne bodo pristransko reševali gospodarskih problemov. Predlagali so tovariše Žagarja, Logarja, Šinka, Nastrana, Poljanca, Podrekarja, Od žena Vero Dolenc, Ivanko Oblak in druge.

Z Visokega

Pretekli teden se je na Visokem zgodila prometna nesreča. Na križišču pred bivšo mlekarno so se igrali otroci. Mimo je pripeljal tovorni avtomobil in do smrti povozil otroka, ki je iv zadnjem hipu stekel čez cesto. Nesreča naj bo v opozorilo vsem staršem, ki puščajo svoje otroke, da se brez nadzorstva potikajo po cestah.

Šah • Telesna vzgoja • Šport

Uspeh košarkarjev iz Medvod

Po osvoboditvi je ostalo od telovadnega doma v Medvodah prav malo. Dom je bil zato potreben popravila, kajti prostori so bili za kakršnokoli telesno vzgojo popolnoma neuporabni. Od vsega začetka so mnogi člani vlagali mnogo truda, da bi čimprej popravili dom. Vendar so ostala vsa njegova prizadevanja brez uspeha.

Tako je bilo do leta 1952. Po ustanovitvi TVD »Partizan« pa se je obrnilo na bolje. Zveza za telesno vzgojo jim je nudila izdaten kredit, prav tako so s precejšnjo pomočjo priskočila tudi posamezna podjetja v Medvodah, kar je vse hvale vredno. Dom je kmalu postal ponos vseh Medvodčanov. Slednjič je tudi občinski odbor prispeval precejšen delež.

V zimi 1952—53 je pričelo društvo z redno vadbo vseh oddelkov. Čisti in higienični prostori so kmalu privabili okoli 200 telovadcev. Plod večmesečne vadbe se je pokazal že na akademiji, ki jo je društvo priredilo ob priliki Titovega rojstnega dne. Člani društva so ob 90-letnici prvega telovadnega društva v Jugoslaviji gostovali na vseh večjih telovadnih prireditvah v okolici Ljubljane. Članice so si celo pridobile možnost sodelovanja na državnem prvenstvu, kjer so zasedle 5. mesto.

Posamezne sekcije društva redno trenirajo. Za enkrat so najuspešnejši košarkarji, ki so prvaki »Partizana« Slovenije in drugi med mladinci v Sloveniji sploh.

Seveda je več težav, ki ovirajo še uspešnejše delo sekcij. Med poglavitnimi je ta, da je okrog doma premalo prostora in da še čez tega pelje pot, ki jo ljudje kljub opozorilom še vedno uporabljajo. Lahko bi se tudi za to društvo neprijetno vprašanje rešilo, seveda so pa potrebna finančna sredstva.

Ob priliki tekmovanja za popularizacijo udejstvovanja mladine v telovadbi in športu bo tudi »Partizan« Medvode« prispeval svoj delež. Priredil je že javni nastop vseh odelkov, ki je žel priznanje navdušenega občinstva. Priredili bodo še nekaj košarkarskih tekem, organizirali dan plavanja na vodi ter športno tekmovanje med posameznimi kolektivi. Tekmovanja bo vodil »Partizan«, ki bo dal na razpolago tudi potrebne športne rekvizite.

Partizanovci v Medvodah so mnenja, da bodo za pokal »Ljudske Pravice-Borbe« dobro pripravljeni.

Na koncu še to. »Partizan«, ki ima z dograditvijo hidrocentrale vse pogoje za razvoj vodnih športov. V ta namen gradi društvo pristanišče za čolne, ker jih misli v bližnji bodočnosti nekaj nabaviti, za kar kaže mladina že sedaj veliko zanimanje.

Odbojkarska liga

KAMNIK VODI

V ljubljanski skupini I. slovenske odbojkarske lige igrajo tudi trije klubi z Gorenjske: »Jesenice«, »Kamnik« in »Prešeren« iz Radovljice. Po 12 kolu zgleda lestvica takole:

Kamnik	11	9	2	29:12	18
Železničar II.	13	9	4	31:20	18
Ilirija	12	8	4	31:16	16
AOK II.	13	8	5	30:25	16
Elektra	11	4	7	19:22	8
Jesenice	12	4	8	17:25	8
Prešeren	12	4	8	15:29	8
Papirničar	12	2	10	10:32	4

Rezultati tekem 11. in 12. kola: Jesenice : Papirničar 3:0, AOK II. : Elektra 3:0, Prešeren : Kamnik 3:2, Železničar II. : Ilirija 1:3, Kamnik : Ilirija 3:1, AOK II. : Jesenice 3:2, Ilirija : Papirničar 3:0, Železničar II. : Prešeren 3:1.

Prva dva kluba z ljubljanske skupine (Kamnik in verjetno Ilirija) se bosta po zadnjem 14. kolu srečala s prvima z mariborske skupine, s »Fužinarjem« (Guštanj) in »Partizanom« (Slovenjgradec) na finalnem turnirju, ki bo dal prvaka Slovenije za leto 1953.

Korotan - Tekstilac (Varaždin) 0:1 (0:0)

Kranjski Korotan je preteklo nedeljo imel v gosteh varaždinskega Tekstilca, ki je v enakopravni igri pobral ves izkupiček. Prednosti domačega igrišča Korotan tokrat ni izkoristil in tako v lestvici pristal na zadnjem mestu, kar vsekakor ni preveč vzpodbudno. Moštvo bo moralo pričeti z drugačno igro, če ne bo pomladi vzelo slovo iz slovenskohrvaške lige, in se vrnilo v nižje tekmovanje. Vedno bolj se pozna, da društvo nima niti enega igralca niti v B, niti v mladinskem moštvu, ki bi bil sposoben zamenjati ligaške igralce, ki so od tekme do tekme poškodovani.

Tekma ni bila nič posebnega, razen če uporabimo star obrazec, da je bila »tipično prvenstvena«. Medsebojni napadi so po večini končali v outu, ali pa že v obrambnem prostoru. Gostje so imeli nekaj več od igre in so tudi več streljali na gol. Opazili smo, da igralcem Tekstilca ne odgovarja igrišče, ki je premajhno. V drugem delu igre se ni nič spremenilo. Obe moštvi sta se trudili za uspeh in končno je Majce (Korotan) nerodno obrnil nogo in z avtogolom postavil rezultat in Tekstilcu priboril obe točki. Kranjčani so sicer odgovorili z ostrimi napadi, v napad so potegnili tudi srednjega krilca Mihelčiča, vendar tudi to ni bilo uspešno, zlasti, ker je Božič zaradi obnovitve stare poškodbe moral zapustiti igrišče.

Tik pred koncem tekme so imeli Kranjčani lepo priložnost, da bi rezultat izenačili in rešili točko. Prost strel Elerja s 16 metrov se je odbil od prečke v polje in zadnja prilika je bila zamujena.

Pred 1000 gledalci je dobro **in objektivno sodil Kukanja iz** Murske Sobote.

SLOVENSKA LIGA

Slovan : Domžale 3 : 1 (0:1)
Aurora : Jesenice 3 : 0 p. f.

*

V odbojkarski tekmi je Kamnik premagal Elektro iz Ljubljane s 3 : 1, po štirih zmagah pa je klonil pred Prešernom iz Radovljice z 2 : 3.

V Kamniku je bil v okviru Mladinskega tedna **odbojkarski turnir**, na katerem je zmagala ekipa Titana, na šahovskem brzoturnirju pa so Domžale dosegle prvo mesto.

DEŽURNA SLUŽBA

Dežurna zdravniška služba v območju ljudskega občinskega odbora mestne občine Jesenice od 16. do 23. oktobra: **dr. Milan Čeh**, Titova 4, Jesenice. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami in močnimi krvavitvimi.

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče - Kranj

Petek, 16. okt. ob 20. uri: Klabund, »Krog s kredo«. — Izven.

Nedelja, 18. okt. ob 16. uri: Klabund, »Krog s kredo«. — Izven.

Torek, 20. okt. ob 20. uri: Cankar, »Hlapci«. — Izven. —

Petek, 23. okt. ob 20. uri: Cankar, »Hlapci«. — Izven. — **V vlogi župnika gostuje obakrat član ljubljanske Drame Maks Furijan.**

KINO

Kino »Storžič«, Kranj: do 16. oktobra francoski film »Mesečnik Bonifacij«; 17. in 18. oktobra jugoslovanski film »Ciganka«. Predstave ob delavnikih ob 16., 18. in 20. uri, v nedeljo ob 15., 17., 19. in 21. uri. V nedeljo ob 21. uri francoski film »Mesečnik Bonifacij«. Matineja ob 10. uri »Mesečnik Bonifacij«. Barvne risanke v soboto ob 9. in 14. uri, v nedeljo ob 9. in 13.30 uri. Vstopnina za mladino 10 din, za ostale 20 din. Risanke so: Filmske novosti 40., Pluto poštni pes, Zlato jajce, Dolnald preganja izostankarje, Orehovi lupini. 19. in 20. oktobra italijanski film »Zidovi Malapage«.

Kino »Svoboda«, Stražišče-Kranj: do 16. oktobra ameriški film »Čez noč rojena«. Predstava ob 19. uri. 17. in 18. oktobra francoski film »Mesečnik Bonifacij«. Predstave v v soboto ob 17., 19. in ob 21. uri »Čez noč rojena«. Barvne risanke v nedeljo ob 14. uri. — Vstopnina za mladino 10 din, za ostale 20 din.

Mestni kino Kamnik: do 19. oktobra ameriški film »Pohod v džunglo«; 20. do 23. oktobra francoski film »Panika«.

Mestni kino Domžale: 16. do 18. oktobra angleški film »Izobčenec z otokov«: 21. in 22. oktobra ameriški film »Chaplinov festival«.

Mestni kino »Radio«, Jesenice: do 20. oktobra ameriški barvni film »Onstran Missourija«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20 uri. V soboto in nedeljo ob 20. uri dvojni program »Onstran Missourija« in »Hitrejši od zvoka«. V nedeljo matineja ob 10. uri. Vstopnina za mladino 10 din, za ostale 20 din. 21. do 23. oktobra angleški film »Hitrejši od zvoka«.

Kino »Plavž«, Jesenice: 17. do 20. oktobra angleški film »Hitrejši od zvoka«. Predstave ob delavnikih ob ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V soboto in nedeljo ob 20. uri dvojni program »Hitrejši od zvoka« in »Onstran Missourija«. V nedeljo matineja ob 10. uri. Vstopnina za mladino 10 din, za ostale 20 din. 21. do 23. oktobra italijanski film »Srce«.

Kino Javornik-Koroška Bela: 16. do 18. oktobra angleški film »Za Kylove ni prostora«. Predstave v petek in soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja ob 10. uri. Vstopnina za mladino 10 din, za ostale 20 din.

S sodišča

P. K. iz Stare Loke pri Kočevju je 17. aprila 1953 ob priliki, ko se je mudil v Škofji Loki pred trgovino »Železnina« na Mestnem trgu, odpeljal tam prislonjeno kolo, ki je bilo last Vehovca, strojnega ključavničarja iz Škofje Loke. Kolo je odvrgel v bližnjem gozdu pri vasi Puštal z namenom, da ga pozneje vzame in prisvoji.

Svojega dejanja pred sodiščem ni hotel priznati. Zaslišanih je bilo več prič, ki so mu v obraz povedale, da je prav oni, ki se je peljal 17. aprila 1953 po Škofji Loki s skoraj novim kolesom črne barve, zadaj na nosilcu pa je imel aktovko. To kolo in aktovka sta bila prav taka, kot kolo in aktovka ukradena Vehovcu, kar so našli potem odvrženo v bližnjem gozdu pri vasi Puštal. Priče so točno navedle, kako je bil takrat ob tatvini oblečen, kar se je ujemalo tudi z njegovo obleko ob aretaciji. Nadalje so priče tudi povedale, da se ne motijo o osebi. Ena ga je videla popolnoma od blizu in ga tudi spoznala na sodni razpravi za tistega, ki je peljal ukradeno kolo. Tudi njegovo obnašanje ob aretaciji in po aretaciji je potrjevalo, da je on tat kolesa. Sodišče ga je tako spoznalo za krivega tatvine kolesa in ga obsodilo na 3 mesece zapora, kolo pa je bilo vrnjeno lastniku.

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

MALI OGLASI

Mesarsko podjetje OZZ, Naklo, sprejme v službo dobrega šoferja, ki je tudi mehanik in ima izpit za prevoz motorja in avtomobila. Nastop službe takoj. Interesenti naj se javijo osebno pri podjetju.

Rabljen železen štedilnik, desni, vzamem za dva meseca v najem ali kupim. Naslov v upravi lista.

Od Stražišča do Bitnjega je bil izgubljen siv moški dežni plašč in kapa. Ker ni moja last, prosim poštenega najditelja, da ga vrne proti nagradi. — Regberger, Kranj, Jezerska 27.

GASILSKI KOTIČEK

Vsem prostovoljnim gasilskim društvom okraja Kranj!

Pozivamo vsa PGD, da nam do 1. novembra 1953 javijo eventuelne okvare motornih brizgaln. Vsa PGD pa, ki imajo odobren kredit za popravilo motornih brizgaln ali gas. avta in še niso poslali tozadevnih računov in prevzemnih zapiskov, pozivamo, da do 1. novembra to izvršé, kér bomo po tem času znesek predisponirali.

Krpanje cevi:

PGD Kranj sprejema v popravilo in krpanje vse vrste gasilskih cevi. Cevi morajo biti dobro oprane in očiščene. Prav tako sprejema v strokovni pregled vse vrste motornih brizgaln. Interesenti dobe vsa potrebna pojasnila pri PGD Kranj, Gasilski trg.

Gasilske vaje:

Vsa PGD obveščamo, da se bodo vršila v letošnjem letu revizije od 12. oktobra do 12. decembra. Posebnih sporočil ne bo.

Na pomoč!

Sekretar: Rotar Metod — Predsednik: Bizjak Viktor

GLAS GORENJSKE

K ŠTEV. 42

Priloga za poduk in razvedrilo

17. X. 1953

Letošnje IV. mednarodne konference SVI (Studentenverband Deutscher Ingeneurschulen) so se udeležile številne inozemske študentske delegacije. Kolega in jaz sva se udeležila zasedanja kot zastopnika Kranjskega akademskega društva. Mešani evropski družbi so gostitelji priredili lep sprejem. Konferenca je imela namen, da se študentje raznih narodnosti in prepričanj med seboj spoznajo, izmenjajo svoje izkušnje in predavajo o svojih šolah in šolskih sistemih. Gostitelj pa je to priliko porabil in v obliki referatov, ki so jih imeli vidni politični in strokovni delavci, seznanil udeležence z nemškimi gospodarskimi načrti.

Nemška industrija, ki je med zadnjo vojno utrpela dokaj škode, je danes obnovljena in proizvaja s podvojeno kapaciteto. Tržišče je prenapolnjeno z vsem mogočim blagom, kupcev pa ni nikjer. Založeni so z ameriškim blagom, uvoženim kmalu po vojni. Jasno je, da Nemci danes poskušajo vse mogoče, da razširijo svojo mednarodno trgovino in zagotovijo izvoz. Kot naročeno jim je prišla ideja, ki se je spočela in rodila v Churchillovi glavi, ideja o zedinjeni Evropi. Nemci ne bi bili Nemci, če ne bi padali v ekstreme. Tudi pri tej angleški ideji, ki so jo Angleži po treznem preudarku sami odklonili, gredo v kaj čudne skrajnosti.

Seveda so mnenja o evropski skupnosti tudi v Nemčiji močno deljena; prvi svojega standarda na račun združene Evrope nočejo žrtvovati in ugotavljajo, da čas za zedinjenje še ni prišel, da mora Evropa še počakati itd. Močnejši od teh ugotovitev pa je strah pred Vzhodom, strah pred »boljševizmom«, o katerem imajo zelo dobro in živo predstavo. (Resnici na ljubo moram poudariti, da Nemci zelo dobro ločijo sovjetski zbirokratizirani boljševizem od jugoslovanskega komunizma). Le-ta jim daje toliko preglavic in strahu, da vidijo svojo rešitev samo v zedinjeni Evropi. Torej strah pred vhodom je eno kolo, ki ga poganjajo v Bonnu za zedinjeno Evropo, drugo pa je neka višja ljubezen, ki naj bi naenkrat »spreletela« evropske narode in jih razsvetlila z idejo o zedinjeni Evropi. Tako »mednarodno« ljubezen namreč oznanjajo tako imenovani »Rednerji« CDU (Krščansko demokratska unija). Tu pa smo že pri eni skrajnosti, ki jih uvodoma omenjam. Po dvanajstih letih nacističnega rasizma in krvavega nacionalizma je videti, da so našli Nemci novega malika — ljubezen med narodi, ki pa mora biti tako velika in močna, da bodo narodi pozabili svojo nacionalnost in da bo vsa Evropa samo ena dežela brez narodnostnih in ostalih razlik. Tako hočejo rešiti tudi saarsko vprašanje, češ v zedinjeni Evropi lastninska pravica posameznega ozemlja tako ne more biti posebno vprašanje. Istočasno pa ne morejo pozabiti na bivša nemška ozemlja, ki so jih Rusi priključili Sovjetiji in Poljski. To ozemlje je zanje še vedno »heiliges Land Deutschlands«! Kričeče protislovje, ki ga Nemci ne opazijo, če pa so nanj opozorjeni, ga ne priznajo.

Prepričani so, da bodo le v okviru zedinjene Evrope prišli do svoje armade, kajti do danes so Francozi še vedno rekli: »Veto!« To pa je nam lahko razumljivo, saj so Francozi imeli to smolo, da so dvakrat krepko občutili nemški vojaški škorenj. Nemci se sicer danes potresajo s pepelom po glavi zaradi nacističnega divjanja po Evropi in zvračajo krivdo na takrat vladajočo Hitlerjevo kliko, ki baje med narodom ni imela zaslombe in pristašev? Trdijo, da je ta doba zanje same bila samo strah in trepet. Izhoda pa takrat niso našli. Pri tem pa ne pozabijo poudariti, da če bi tik pred vojno, 1938. leta, tedanji ministrski predsednik združenega kraljestva pokojni Chamberlain prišel obiskat Hitlerja v München «mit einer Maschinenpistole« namesto z dežnikom in če bi za gobezdavimi zapadnimi diplomati stalo 100 divizij, Hitler nikdar ne bi upal pričeti vojne. Do neke meje ta trditev drži. Vendar pa je jasno, da bi se vojna samo odgodila največ za dve leti. Pri takem polemiziranju pa Nemcem kaj hitro zmanjka sape in najraje pogovor obrnejo, če ne prekinejo.

Zakaj mešam nemško armado, ki je še ni, v zedinjenje Evrope? Iz preprostega razloga, ker iščejo Nemci v firmi »Zedinjene Evrope« v prvi vrsti sebe, se pravi rehabilitacijo svoje Wehrmacht, ki bi bila, kot trdijo, edina zmožna zavrniti morebitno agresijo Vzhoda. Vendar pobožna želja po lastni vojski ni edina, ki se skriva za kulisami posiljene ideje o združeni Evropi.

Industrija s svojo hiperprodukcijo je tisto boleče mesto nemškega kapitala, ki ga kljub vsem naporom ne morejo pozdraviti. Zato toliko propagirajo in vpijejo o združeni Evropi, ker zelo dobro vedo, da ima nemška industrija možnost razvoja samo pri povečani zunanji trgovini. Istočasno pa se zavedajo, da bi jim zedinjenje dalo v roke prvo violino v Evropi, tako v političnem, kakor v gospodarskem pogledu. Sami pravijo takole:

»Evropski narodi so se iz težkih preizkušenj zadnjega desetletja naučili tegale: Če hoče Evropa (beri Nemčija, op. ur.) ohraniti svoj mir in samostojnost ter zvišati svoj standard, potem se ne sme izolirati v neodvisne nacionalne države. Pritisk, ki so mu izpostavljene vzhodne države s številnimi političnimi gospodarskimi težavami, je ta nauk o nujnosti skupnega dela Evrope potrdil.

Tako gledajo Nemci danes na zedinjeno Evropo. Žal je na dlani, da se za vsemi lepimi gesli o medsebojni mednarodni ljubezni, ki naj odpravi meje, ublaži nacionalne šovinistične mržnje itd., skrivajo interesi nemškega kapitala, ki zopet išče svoj »Lebensraum«. Jasno je, da narodi, ki si žele samostojnosti in neodvisnosti, ne morejo ploskati geslom: »Meje naj padejo!« Prav nobene posebne duhovitosti ni treba, da človek spregleda prozorno igro nemškega kapitala, za katero se burno prizadeva Krščansko-demokratska unija. Razen zavarovanja z lastno vojsko želi dobiti v svoje roke tudi evropska tržišča. Menda so že našli prvo državo, ki želi, da meje padejo. To je Avstrija. Vsaj tako so trdili govorniki. Dvomim, da bi to držalo, saj Avstrijci kar ne morejo pričakati, da se znebijo okupacijskih čet in se osamosvojijo. Vendar naj nam to služi v ilustracijo, da so zagovorniki ideje o zedinjeni Evropi na dobro izhojeni in poznani propagandni poti.

Nemci niso člani Organizacije združenih narodov. Na delovanje te ustanove gledajo s precejšnjim nezaupanjem. Ne pripisujejo ji tiste vloge, ki jo OZN v resnici ima. Trdijo, da bo Organizacija združenih narodov svojo vlogo odigrala šele takrat, kadar bo sovjetski blok v svojih političnih spletkah naletel na enodušen odpor Združenih narodov. Tedaj šele bo OZN dosegla svoj namen in cilj. To negativno gledanje na Združene narode, ko v isti sapi trdijo, da bo zedinjena Evropa vsaj na našem kontinentu odrešila človeštvo, daje Nemcem kaj slabo spričevalo in nas še bolj utrjuje v prepričanju, da zedinjena Evropa ni nič drugega kot politično-gospodarska mahinacija nemškega kapitala, ki si želi nazaj tistega mesta, ki ga je imel pred vojno. To se pravi, počasi zopet zasesti vodilni položaj v Evropi in živeti na račun gospodarsko šibkih in nerazvitih držav.

Vid Štempihar

Po Nemčiji:

„Meje naj padejo!"

Kaj hočejo od Združene Evrope

Benareški fakir

Nikar se ne zgražaj!« Poskušajmo torej pogledati na Benares ne z »evropskimi«, pač pa z našimi jugoslovanskimi, socialističnimi očmi!

Zapustimo »Cantonment«, del mesta, ki je bil zgrajen za Angleže, in v katerem so danes večinoma današnji oblastniki, hoteli in banke, in peljimo se naravnost na obalo svetega Ganga! Tu se vzdolž vsega mesta vrstijo stopničasta in ploska nabrežja, natlačena z majhnimi molilnicami in kopalci. V tej blatni, zaradi monsunskega deževja narasli umazani vodi se kopljejo tisoči prebivalcev in romarjev kar po ves dan. Častilci posameznih božanstev imajo posebne predpise, ki določajo, kolikokrat dnevno se morajo kopati in na katerih mestih. Z nabrežji so povezane številne legende, ki pripovedujejo, kako so se na njih mudila razna indijska božanstva. Ljudje trdijo, da so povsod tam še sledovi teh nebeških obiskov: tu majhen ribnik, tam odtis božje noge, tam spet vzidan okrasek itd. Zato romarjem vsa nabrežja niso enakovredna. Na nekaterih se kopalci kar tarejo, druga so skoraj povsem zapuščena.

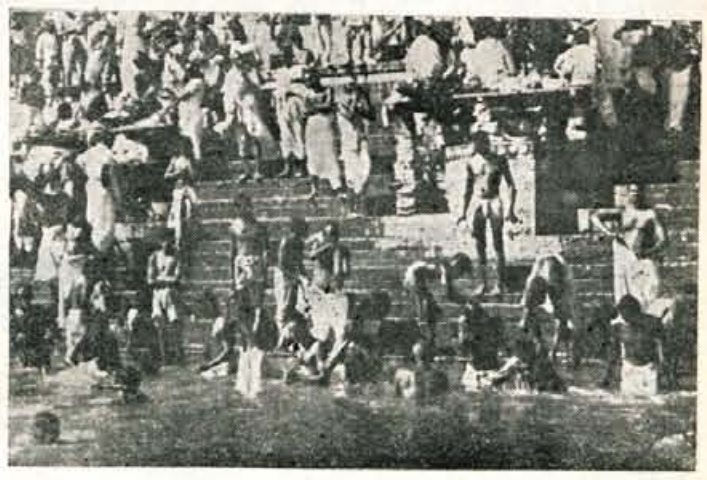

Kopalci na obrežju Ganga

Na teh obrežjih premožnejši Indijci sežigajo svoje mrliče in njihove ostanke mečejo v reko. Reveži si tega ne morejo privoščiti. Oni mrliče preprosto vržejo v valove in jih pošljejo v naročje »svetega« morja.

O kaki snagi tu seveda ni govora. Na nabrežjih je vse polno bolnikov z odprtimi ranami, starih žena, otrok in živali. In vendar velja benareška Gangova voda za tekočino, ki lahko opere vse, kar je nečisto. Če se nekje v Indiji kak pravoveren Hindus obregne ob parija ali psa, si hitro pošče Gangovo vodo in opere s sebe sramoto, ki je tako nastala.

Nad vso to množico svetišč, krav in ljudi se bočijo večnadstropne stavbe, palače, romarska prenočišča in novi templji in tako zaključujejo to najnenavadnejšo plažo na svetu. Iz nekaterih najrazkošnejših palač vodijo stopnišča na posebna privatna kopališča nekdanjih uglednih indijskih oblastnikov. Nekdaj so se v teh palačah odigravali usodni dogodki indijske zgodovine, danes pa beremo na njih ogromen napis, ki sega čez celo nabrežje. Svetuje nam, naj uporabljamo le milo, ki ga izdelujejo v tovarnah koncerna Birla.

(Nadaljevanje sledi.)

Jelko Žagar

IZ INDIJE

SVETI BENARES

pretresljiva gmota zlata in blata

(Pričenjamo serijo reportaž našega novinarja)

Če je v Indiji Bombay najzahodnejše mesto, Calcutta s svojim milijonom brezdomcev najporaznejše, Agra zaradi Taj Mahala najlepše mesto, če ima Bangalore najbolj zdravo podnebje in če je Delhi mesto brez superlativov, potem je sveto mesto Benares najstarejše in najsvetejše mesto v Indiji. In v svojem bistvu je tudi najbolj indijsko.

Benares se močno zareže v spomin. V obiskovalcu vzbuja čudno množico najrazličnejših, mestoma povsem protislovnih občutkov. Da, naravnost fiziološko deluje na potnika. Človeku se Benares tako močno upira, da bi najraje kar pobegnil, potem pa, ko si že zapustil to gmoto zlata in blata, te nepremagljivo vleče nazaj, nazaj v ta orientalni kuriozum, spričo katerega so prizori iz ameriških filmov o Tisoč in eni noči le še senca in bedna limonada.

Sveto mesto hindujzma Kaši, Varanasi, Banares ali Benares je pričelo svojo zgodovino že pred 4000 leti. Takrat je bilo sedež kraljevine Kaši. Skozi tisočletja so se vrstili oblastniki, podirale so se kraljevine, nastopala in izginjala carstva, zasužnjevanja, pohodi, pokolji, maharadže in vicekralji. Tu je Tulsidas napisal svojo slavno poemo Ramajano, Buda je baje tu pričel svoje prve pridige, v Kašiju je Sankara zmagal s kultom Vedante, tu je nastala največja indijska univerza, Benares je dal novi, neodvisni Indiji njen sedanji državni grb. In ves ta čas so se neprenehoma zlivale na benareško obalo Ganga nepregledne množice romarjev, čudakov, turistov, učenjakov in pustolovcev, da si ogledajo ali počaste to najsvetejše izmed sedmih svetih mest indijskega polotoka.

To mesto s 400.000 prebivalci in 400 telefonskimi aparati leži na edinem kraju, kjer Ganges teče z juga proti severu, čemur Indijci pripisujejo poseben, božanski pomen. Preprosto verovanje pravi, da vsak Indijec, ki umre naravne smrti v Benaresu, odhaja naravnost v nebo. Njegova duša tam doseže večen mir in ni ji spet treba v telo drugega človeka ali živali, da bi v enem prihodnjih življenj dosegla to milost z moralnim ravnanjem in krepostnim življenjem. Mnogi ljudje, ki si lahko privoščijo tak luksuz, se zato na stara leta preselijo v Benares. Vsako leto priroma tja nad milijon romarjev iz vse Indije, v mestu samem pa stalno živi okoli trideset tisoč bramanov, pripadnikov indijske duhovniške kaste. Vsak romar obišče vsa tamkajšnja svetišča, potem pa se odpravi na skoraj 60 kilometrov dolgo pot z obrežja Ganga po cesti Panč Kosi okoli vsega mesta in spet nazaj k reki. To popotovanje traja šest dni. Ob poti so zasajena drevesa in nanizani majhni templji. Vsako noč se romarji ustavijo v eni od petih vasi, kjer prenočijo v posebnih prenočiščih.

Če nam pride v roko kak običajen slabo tiskan prospekt, s kakršnimi indijske potovalne agencije in romarske posredovalnice vseh cerkva in denominacij vabijo v Benares romarje in turiste, vidimo najprej njegovo slikovitost. Prav tak vtis bi dobil popotnik, ki bi ga z zavezanimi očmi peljali na vrh minareta male Aurangzebove mošeje in mu nato sneli obvezo. Odprl bi se mu pogled na kopico streh in pozlačenih stolpov, med katerimi se krivenčijo kompliciranо prepletene ozke uličice. Kot čreda rjavih ovac, ki se stiska ob bregu široke reke in bi jo rada prebrodila, pa je ne more. Hiše so v daljavi vedno bolj redke, vmes je več drevja, ki pri kolmaj zaznavnem obzorju polagoma prehaja v srebrno sivino, za katero ne veš, ali je prah ali megla ali nebo. Tik pod teboj se lesketa vzvalovana gladina reke in ob obali pisana množica kopalcev.

Ta dojem ni napačen. Benares je v resnici zelo slikovito mesto. Take so ozke ulice, orientalni bazarji, svetišča, moderna poslopja in ljudje. Take jih vidimo na fotografijah in taki so tudi v življenju. Pa vendar ni mogoče priti v to mesto in imeti odprte oči samo za lepoto. Tukaj je odvratnost tako močna, tako intenzivna, da se človeku mesto zagabi, — nehote se mu obrača želodec. Hkrati pa v njem budi zanimanje in željo, da bi se seznanil z vsako malenkostjo, ki je na prvi pogled videti nerazumljiva in bedasta. Benares se mi zdi kakor smetišče, kamor so ljudje odvrgli vse svoje umetje: — staro šaro in odpadke z nakitom in dragulji vred. In človek bi se rad kar ves zakopal v ta veliki kup in brskal po njem za biseri lepote in zgodovine.

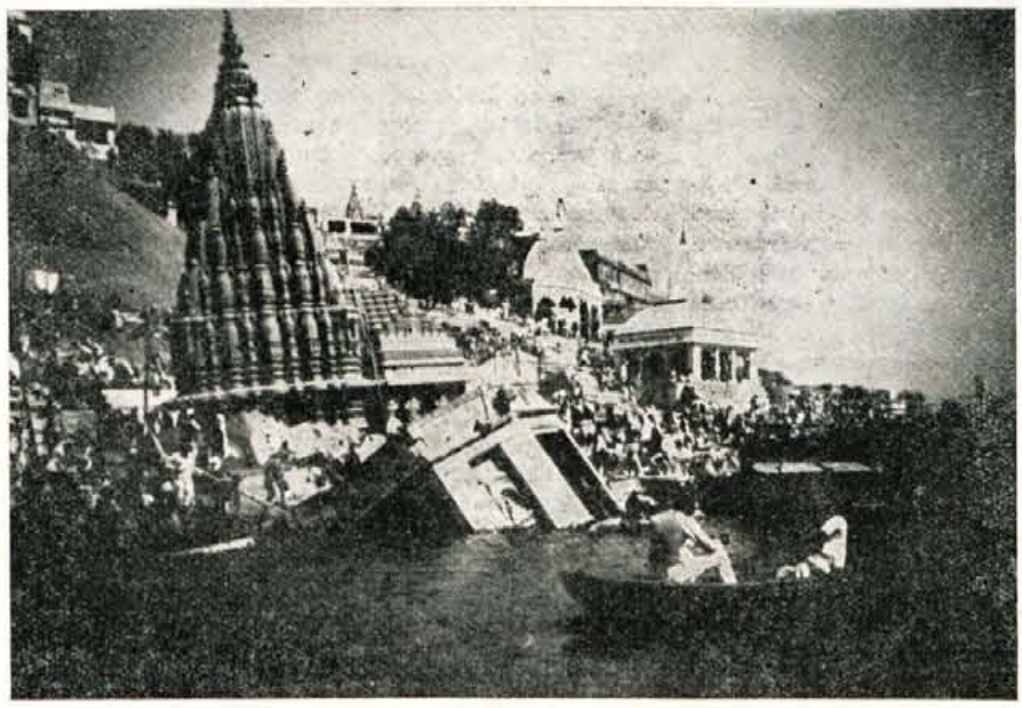

V monsunskem deževju Ganges preplavi pogrezajoče bregove

Benares — to je Indija v vsej svoji figurativni in dobesedni goloti. Tu je shajališče vseh indijskih ras, jezikov, navad in kultur. Nekaj minut od modernega hotela stojijo palače, zgrajene v angleškem imperialnem slogu, nedaleč od njih pa vsa indijska arhitektura od najstarejših budističnih svetišč do hinduskih, nepalskih in džejnskih templjev in muslimanskih mošej. Tu vidimo vse vere, kakršne v resnici so — masovno pribežališče za trpine, masovno sredstvo za pomirjenje, privlačna masovna prevara in samoprevara.

Svetih mest in velikih božjih potov je v Indiji več. Toda vse, kar je videti v teh mestih, se v Benaresu stopnjuje v ekstazo, ki meji na blaznost. Le nam, ki gledamo z »evropskimi« očmi, to mesto izgleda tako. Za Indijca je vse, kar se tam dogaja, povsem normalna stvar. Med svojim bivanjem sem si večkrat očital: »Saj so naša, evropska praznoverja v bistvu prav takšna zabloda.

Če je otrok preboječ

Marsikateri otrok je preveč boječ. Vsega se sramuje. Vpričo odraslih si ne upa niti ust odpreti in če ga tuj človek kaj vpraša, se hitro skrije materi v krilo in začne jokati. Takšno vedenje je mučno za mater, pa tudi za gosta. A tudi pozneje, ko začne otrok hoditi v šolo in marsikatera mati upa, da bo bolje, se nič ne izpremeni. Tudi v šoli je otrok plah, ne upa si glasno odgovarjati, če je vprašan, v zadregi jeclja, in če ga učitelj pokliče na oder, naj deklamira ali kaj pripoveduje, nič ne more spraviti iz sebe. Težko je to za mater in za učitelja, največ pa trpi pri tem otrok. Če ne bomo znali privaditi otroka, da bo premagal to pretirano boječnost, bo siromak vse žive dni, ker si ne bo upal nikoli samostojno nastopati.

S karanjem, s kaznijo in z ostrostjo ne bomo pri takem otroku nič opravili. Mati naj že majhnega otroka, še preden bo znal govoriti in hoditi, navadi, da se ne bo nikogar bal. Saj so plahi po navadi le tisti otroci, ki so bili v prvem času prepuščeni samim sebi, ki niso videli okrog sebe nikogar razen domačih. Če je otrok že prve mesece boječ, ga bo mati lahko tega odvadila. Naj ga pokaže dobrim znancem, da se navadi na tuje obraze, pozneje naj ga nauči, da bo znal dati roko, zamahniti v pozdrav in prositi, če mu kdo kaj ponudi. Ko začne otrok čebljati, naj se nauči zahvaliti, povedati svoje ime in druge malenkosti, ki se jih otrok lahko nauči. Čim več bo otrok v družbi, toliko manj bo boječ. Takega otroka moramo večkrat peljati med druge otroke, ker bo tako najlaže premagal svojo boječnost.

Mnoge matere so tudi same krive, da so otroci plahi. Če otrok kdaj ni priden, ga strašijo: »Le počakaj, bo prišel mož in te bo vzel!« Tak otrok se bo bal vsakega tujca, saj ne ve, da se mati samo šali.

Pozneje, ko je otrok že večji, naj mati navadi otroka lepega vedenja in naj ga brez skrbi vzame s seboj, če gre na obisk k sorodnikom ali k dobrim znancem, seveda k takim, kjer se bo tudi otrok lahko kaj pogovoril in mu ne bo treba samo molčati. K površnim znancem, posebno takim, ki ne marajo otrok, pa ne jemlji otroka, ker bo moral molčati. To mu bo vzelo pogum, da bi drugje, kjer bi bilo potrebno, govoril. Otrok je tudi dosti bolj občutljiv kakor odrasel človek in hitro zasluti, kdo mu je naklonjen in kdo ne.

Za kratek čas

— Klobuk vam izvrstno pristoja.

— Lepo, toda kaj naj storim, ko se mi utrudijo ušesa?

Zimski in jesenski plašč — zadnja novost letošnje mode.

Pogovor o modi

Nova ženska moda se bistveno razlikuje od lanskoletne ne samo po splošni liniji — krajša krila — ampak tudi po raznih modnih malenkostih. Močni barvni kontrasti so zelo priljubljeni. Najpogostejše so kombinacije sledečih barv: črna-bela, rožnata-rumena, topli toni rdeče z jeklenomodro in sivo.

Vsaka gotovo nima možnosti, da bi si nabavila nov kostim ali nov plašč, zato pa ga lahko obnovite. Nova jesenska moda nam dopušča polno takih možnosti. Dovolj je, da dodamo plašču le malenkost. Ovratniki imajo najrazličnejše oblike. Včasih pokrivajo vsa ramena kot mornarski ovratnik, zdaj imajo zopet obliko peleriine ali pa se visoko zapirajo. Za popravila so pripravnejši majhni ovratniki, ker porabimo zanje manj blaga. Majhni ovratniki iz krzna, žameta ali istega blaga so pogosto zapenjajo zadaj. Primerni so zlasti za kostime in oprijete plašče. K širokim plaščem lahko dodamo ovratnike, ki po svoji obliki spominjajo na manšete. Zapenjamo jih z velikim gumbom. Na širok plašč lahko pripnemo tudi pas (dragomer), ali ga povsod obšijemo s krznom. Športni plašči izgledajo zelo prijetno, če so obšiti s kariranim blagom.

Nasvet

Sveže madeže nadrgnemo z močno slano raztopino ali limoninim sokom. Tako jo pustimo nekaj časa, nato jo izperemo v mlačni vodi. Tudi špila mešanica glicerina in alkohola uspešno učinkuje. Po čiščenju moramo tkanino preprati v čisti vodi. Mešanico segrevamo v loncu s toplo vodo, da se nam pri štedilniku ne zgodi nesreča.

Recepti

Gobe. Vkuhavaš lahko vse vrste užitnih gob, toda biti morajo predvsem mlade, sveže in ne črvive. Prav majhne, še trde gobe, n.pr. jurčke, pustiš lahko cele ali jih razpoloviš, ali pa jih zrežeš na kocke ali listke. Medtem, ko gobe snažiš, jih polagaj v svežo vodo, kateri si pridejala malo limonovega soka ali nekoliko soli. To pa zato, da obdrže lepo barvo. V primerno, dobro pološčeno kozico daj za prst visoko vode, jo primerno osoli, kani vanjo malo limonovega soka ter prideni ščepec popra. Ko to vse skupaj zavre, stresi vanj pripravljene gobe, jih pokrij in pari 10 do 15 minut. Nato jih odstavi, da se ohlade. Popečenoma ohlajene gobe daj v kozarce in jih zalij s sokom, v katerem so se pavile. Če pa bi bilo soka premalo, prideni prekuhano in ohlajeno slano vodo. Pokrite kozarce kuhaj v sopari tri četrt ure pri 100 stopinjah Celzija. Čez dva dni jih zopet kuhaj 20 minut pri enaki toploti. Kuhane gobe ne izgubijo prav nič na svojem prvotnem okusu in jih lahko uporabljaš kakor pravkar nabrane.

Gobani (jurčki) v kisu. Potrebuješ mlade jurčke, kis, sol in dodatke.

Za vlaganje uporabljaj še majhne, na vsak način pa še mlade in trde gobe. Gobe osnaži, manjše pusti cele, večje pa prereži na pol, jih operi in kuhaj v primerno slanem kropu četrt ure. Nato jih stresi na cedilo, da se odtečejo. Potem zavri dobrega kisa. Vrzi vanj nekaj zrn celega popra, lovorjev listič in lahko tudi nekaj muškatovega cveta. V zavreli kis daj odcejene gobe, jih pusti, da v njem prevro, nakar jih odstavi, da se vse skupaj ohladi. Ohlajene zloži v steklenico s širokim vratom in jih zalij s kisom, v katerem so se kuhale in hladile. Navrh lahko vliješ malo dobrega olja. Steklenico dobro zaveži in shrani. Tako lahko pripravljaš še druge vrste užitnih gob, kakor n. pr. sivke, šampijone, katere pa moraš olupiti itd.

ZANIMIVOSTI

BREZPLAČNA DELITEV RIB

Argentinsko morje ima izredno veliko rib. Ribiči jih nalove vse polno, a kaj ko Argentinci rib ne marajo, izvoz pa tudi ni tolikšen, da bi šle vse v denar. Argentinska vlada je zato prišla na misel, da za poskušnjo založi domači trg z velikimi količinami rib, ki jih bodo delili brezplačno. Mogoče se bodo na ta način tudi Argentinci privadili ribjemu mesu.

KOLIKŠNA JE STAROST ZEMLJE?

Trije kanadski znanstveniki so s pomočjo kemičnih sredstev izračunali, da je zemlja stara okoli tri in pol milijarde let. Pri tem so uporabili princip radioaktivnega razpadanja urana in torija, pri katerih količina dobljenega iztopa določa starost minerala.

SLEPEC — ODLIČEN STENOGRAF

Pred posebno komisijo francoskega ministrstva prosvete je stopil stenograf Rober Deoridaus pred kratkim dosegel nov rekord v stenografiji za slepce. Sprejema 180 besed v minuti. Ta rezultat je dosegel s pomočjo aparata »stenofile«, ki omogoča slepemu stenografu, da v zelo kratkem času napravi kontrolo nad napisanim tekstom. Na ta način je možnost napak pri slepcih stenografih znižana na najmanjšo mero.

LONDONSKA MEGLA IN NYLONSKE NOGAVICE

Nedavno so v gosti londonski megli žene na ulicah nenadoma začutile, da jim nylonske nogavice na nogah razpadajo. V njih so nastale velike luknjice, ki jih ni bilo več mogoče zakrpati. Ugotovili so tudi vzrok. V megli je bila večja količina žveplene pare, ki razjeda nylonsko tkivo.

AMERIČANI SO DOBILI PRVI »MIG-15«

Na seulskem letališču je pristal severnokorejski pilot z reaktivnim letalom »Mig-15«. To je prvi severnokorejski dezerter, ki je pripeljal s seboj nepoškodovano letalo. Združeno poveljstvo je še pred zaključkom premirja razpisalo nagrado 100.000 dolarjev za vsakega pilota, ki bo pripeljal s seboj »Mig-15«. Pilotu so takoj izplačali polovico nagrade, kdaj pa bo dobil drugo polovico, pa je še veliko vprašanje.

NAJHUJSI STRUP V BAKTERIOLOŠKI VOJNI

Najbolj smrtonosen strup v bakteriološki vojni je butolin. Komaj 30 gramov belih iglastih kristalčkov tega strupa v hrani zastrupi 200 milijonov ljudi.

TURČIJA JE ZGRADILA NAJVEČJE LETALIŠČE NA SVETU

Nedaleč od Ankare, glavnega mesta Turčije, so zgradili eno najobsežnejših letališč na svetu. Na tem letališču bodo lahko pristajala tudi največja letala.

NAJBOLJŠA KRAVA V AMERIKI

Krava, ki je lani imela največjo možnost, je frizijske pasme in je dala 20.000 litrov mleka. Ta količina mleka je zadostovala za 27 ameriških družin. Amerika ima 24 milijonov krav.

SVETOVNI REKORD V RIBARJENJU

Francoz Gaston Dubique je na nedavnem prvenstvu v ribarjenju v Parizu postal svetovni prvak. V dveh urah je ujel 189 rib, ki so bile težke po 1040 gramov.

ŠOFERJEM ZA VZGLED

V Los Angelesu živi šofer, ki je v 32 letih službe prevozil 2 milijona 718 tisoč km. Na vseh teh vožnjah ni bil nikdar kaznovan in ni imel nikoli nobenih nezgod.

KAJ BO Z 200.000 NEZAKONSKIMI OTROKI?

Pred ameriški kongres je bilo pred nedavnim postavljeno vprašanje, kaj bo z nad 200.000 nezakonskimi otroki ameriških vojakov, ki so bili rojeni v deželah, okupiranih po ameriški vojski. Okoli 100.000 teh otrok je bilo rojenih na Japonskem, 70.000 v Veliki Britaniji in 50.000 v Nemčiji.

TUDI KMETJE BEŽE IZ VZHODNE NEMČIJE

Neznosne razmere v vzhodni Nemčiji silijo tudi kmete, da zapuščajo svojo zemljo in domove. Tako je v pičlem letu pobegnilo že okoli 20,000 kmetov na zahodno stran Nemčije. Vzhodnonemška skupščina pa je nedavno sprejela zakon, da se vsem tem beguncem zaplenì zemlja, če se takoj ne vrnejo.

Ariel Kassak: 3

Ali pa je udarjen in je ušel iz norišnice.

Bert pokliče: Gospodična, pridite sem! Tajnica vstopi.

— Gospodična, vidite ta ček?

— Vidim, odvrne starejša mlada dama.

— Nesite ga takoj jutri zjutraj v banko in dvignite znesek! Danes je že prepozno. Če je podpis pravilen, vložite denar na naš tekoči račun!

Gospodična Erna je z zakladom odšla. Oba prijatelja pa nikakor nista mogla dognati, čemu ju je milijonar obiskal in kaj je bil njegov resnični namen. Ko se je Bert že tretjič presedel, se je znašel ravno tam, kjer je še pred pol ure počivalo telo velikega moža. In je začutil pod seboj nekaj trdega.

— Glej, Harry, njegovo nalivno pero!

— Pustil nama je spominček!

Bert vzame v roke pero in ga natančno ogleduje. Čez nekaj časa reče:

— Kaj praviš k temu Harry?

Harry vzame pero v roke. Bilo je čisto navadno, s črnim ročnikom. Peresce je bilo zlato. Vse skupaj je bilo že staro, močno obrabljeno.

— Nič posebnega, reče Harry. Kakor tisoče drugih. Človek, ki je z njim pisal, ima debelo pisavo.

— Jaz pa trdim, da enakega nalivnega peresa nima nihče na svetu, izjavi odločno Bert. Harry je strmel.

— Sčasoma se bo že razjasnilo, nadaljuje Bert. — Toda pazi! Fotografiraj pero od vseh strani, naredi čimveč najpreciznejših posnetkov. Šele tedaj pošljeva pero na krov Tornada. Razumeš!

Naslednjega dne je šlo vse kakor po maslu. Dan je bil lep, sonce je žarelo. Postrešček, ki je odnesel pero na krov, se je vrnil s potrdilom. Tajnica je pozno prišla v službo in slovesno izjavila, da se je tekoči račun obeh mladih detektivov dvignil za petnajst tisoč dolarjev.

Williams torej ni bil goljuf.

II.

Gospod Jakob Williams je umrl. To je Bert predvideval, kakor tudi, da bo umrl v sumljivih okoliščinah. Ni pa pričakoval tega, da bi kmalu tudi njegova duša Williamsovo spremljala na pot v onostranstvo, odkoder ni vrnitve.

To se je zgodilo naslednji dan. Bert je v uradu ravnokar odložil telefonsko slušalko. Klical je bil notarja Gassmanna, seveda brezuspešno. Uradnica ga je obvestila, da je gospod odpotoval v London po nujnih poslih. In prav tisti hip je začutil Bert strahovite bolečine v črevesju. Komaj je utegnil priklicati gospodično Emo.

Poldrugo uro pozneje je že ležal na operacijski mizi, kjer mu je kirurški nož izrezal vnet nepotreben slepič.

Stari nadzornik King in mladi Harry sta vso noč korakala po hodniku pred bolniško sobo, v kateri je ležal Bert. Tu pa tam sta slišala njegov šepet, ki ga je povzročala visoka vročina. Večkrat sta slišala, da šepeče o Williamsu in o nalivnem peresu.

— Nekaj ga teži, jima je rekel zdravnik. V svojih mrzličnih sanjah neprestano skuša razjasniti neko skrivnost. Uporno se bori s smrtjo in noče umreti.

Čeprav se je Bert uporno boril, se je zdelo, da bo zmagala žena s koso. Toda v nekem jasnem trenutku je ujel razgovor o Williamsovi smrti. Tedaj se je njegova uporna volja podvojila. Premagal je smrt in se vrnil v dolino solz. Zdravniki so strmeli.

— Povej, Harry, povej, lepo te prosim! In Harry je govoril.

Jahta Tornado je zapustila pristanišče res že naslednji dan po Williamsovem obisku. Na krovu so bili lastnik, njegov tajnik de Huentas, kapitan Scott in dvanajst mornarjev.

— Nihče drug? vpraša Bert.

— Nihče. Čez trinajst dni je bila ladja že v Karibskem morju. Enaindvajsetega jo je srečal nek parnik, kapitana sta izmenjala običajne pozdrave. Tridesetega ob osmih zvečer je ob divjanju močne nevihte danska ladja Galeb ujela radijsko poročilo s Tornada. V njem je kapitan Scott klical katerega koli zdravnika na pomoč. Galeb, ki je bil oddaljen dvesto milj, je povzel vest. Scott je sporočal, da je dobil Williams hud srčni napad in prosi za navodila. Galebov zdravnik jih je takoj odposlal, Galeb sam je pa s polno paro odplul proti Tornadu. Bilo je prepozno. Eno uro in petdeset minut po prvem klicu, se je Tornado spet oglasil. Kapitan je javljal gospodarjevo smrt. Njegovo sporočilo je potrdil tudi Pavlo de Huentas. Sporočilo se je končalo z zahvalo za pomoč. Sporočalo je, da je pokojnik želel, naj ga pokopljejo v morju. Njegovi želji bodo ustregli.

— Ne, ne, ne! Ne smejo! je zaklical Bert ves vročičen. — Prepreči to, Harry.

— Miruj vendar, Bert! Je že prepozno. Williams že teden dni počiva na dnu Karibskega morja.

— Tako dolgo sem že bolan! Toda govoriti moramo nenadoma z de Huentasom, z notarjem, s kapitanom, z mornarji. Kje so?

— Dva dni po Williamsovi smrti je jahta pristala v Santiagu de Cuba. To je bilo na nedeljo. V ponedeljek so bili kapitan in moštvo odpuščeni.

— Kdo jih je odpustil? De Huentas? je vprašal Bert.

— Da ladjo je izročil neki ladjedelnici, odposlal Williamsove stvari v Ameriko, sam je pa odletel z letalom. Danes ali jutri bo že tu.

— Ta smrt je prišla kar nekam o pravem času, zagodrnja Bert. — Samo malo pomisli: na globokem morju, daleč od suhe zemlje, med nevihto, ko ni bilo zdravnika od nikoder, pogreb na morju, preden je bila možna preiskava ... in končno kapitan in mornarji razpršeni bogve kam, da jih nihče ne more zaslišati.

— Razumem, kaj misliš, povzame Harry, toda nihče ti ne bo verjel. Williams je bil star. Naravno, da je umrl na morju, saj je tam živel. In če je v njem pokopan, je pač logično tudi to.

— Ne boš me prepričal, ponovi Bert trmasto. Komaj je Williams naredil oporoko in jo izročil Gassmannu, si zagotovil mojo pomoč, se vrnil na morje, je legel in umrl. Ne, prijatelj, ne boš me odvrnil od misli na — umor.

— Toda kje imaš dokaze? Kje je corpus delicti? vpraša Harry suho. Na kaj se hočeš opreti? In kje imaš končno truplo? Dragi moj, lahko sumiva karkoli, toda dalje ne bova prišla. Tudi onih petnajst tisočakov se ne bova več dolgo veselila. Treba ji bo vrniti Gassmannu.

— Zakaj? vzroji King.